Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 3 декабрь, 1977 шу. • № 144 (5811). • Мах 2 кеп.

ЮБИЛЕЙНИ ШУ ТОЛАМЕ ЧАКХДАККХА!

Доккхий толамаш

Карабулакски бурув тохара балхий управленера № 105 Сайгори яха буровой, завод миссел хIана яц аьнна, йоккха я. Мехкдаьтта тохкараша дика бийсеш ца къовсаш болх бу. Укхаза болх беш я Николай Васильевич Редькова кулгалду бригада.

Йоккха опыт йолча, цхьабарт болча цу коллектива къахьегамхой дукккача шерашка цхьана къахьегаш хьабоагIа. Нах балха тIара дIа-юха ца бувлар боккха лоархIам болаш да. Массане а декхар цаI да цу коллективе: скважинашта бурув тохар сихагIен, дарегIен, дикагIен хилийтар.

Хьалхашка нийслуча халонашца къувса а къувсаш цу коллективо дика толамаш даьхад укх шера а. Октябра юбилейна накъаболхаш №№ 54, 55 йолча скважинашта бурув техад цар мехкдаьтта йоккха кIедж а тохийташ. ХIанз бурув тохаш латт проектни кIоаргал 5500 метр йолча № 105 йолча скважинана. ГIулакхаш дика лел укхаза а, хIанзле 1900 метрага кхаьчаб бурувтохараш. Из бригада кхы а доккхегIа толамаш доахалургдолаш я.

Шоаш бурув тохара говзанчаш хилар хьахьекхад «Знак почета» орден лелаеча Кошелев Владимира, Мусатов Василе, Жиденов Анатоле, Глазунов Владимира, бурувлеттарий гIончаша Сурков Михаила, Карахоев Мустафас, Катиев Сайпудина; слесараша Къахьегама Шеча байракха орден лелаеча Руднев Виктора, Простытов Виктора; электромонтера Синчиков Михаила, иштта кхычар.

Из бригада сийлахьча юбилейна шин шерен укх шерен планаш дика кхоачаш а яь накъаера. Шера планагIа 4000 метр бурув тоха дезача цар 500 метр совлен техар. Уж толамаш доахача дика новкъостал дир цар лелаеча социалистически яхьо.

Бурувдеттарий бригада ше даьхача толамех кхоачамбаь Iе лаьрхIа яц. Шу чакхдоалаш цар 5350 метр бурув тоха лаьрхIад. Атта гIулакх-м дац из. Цхьабакъда коллектива членаша юхь Iаьржъергьяц, аьнна хет сона. Коммунистически къахьегама бригада маьйй тхаяр.

Вахташта юкъе лелаеча яхье керте латт вайь коммунистах латта партийни группа. Бурувтохача дика вIаштIехьбаьккха ба массово - политически болх а. Цхьабакъда газеташ шоай ханнахьа хьакхахьац укхаза. Болхлошта хьажа телевизор а, Октябра юбилейна накъаболхаш бригадашта юкъе йоаржаьча социалистически яхье котало яккхарах совгIата енна радиоприемник а я укхаза.

Цу бригада коллективана деннад КПСС Сунженски РК-ен Райисполкомен диплом а. Бригаде берригаш хIана бац аьнна коммунистически къахьегама ударникаш ба. Укхазара кхыметтел Даьхе лорае эскаре вахар цигара ваьлча уккхаза юха воагIа. Редькова бригада я эггара хьалха «Татнефть» объединене Альметьевски УБР бурув тохара мастера Д. Нуртдинова инициативагIа яьржа маьхера почин хьаллаьцар а.

Цу бригада вышкомонтажникий бригадаца айхха бувзам лелабу. № 83 йола буровой болх бе йолайолийтача Н. Редькова бригада коллектив еррига а дакъа лоацаш яр. Цхьабакъда № 83 йолча буровойна лаьрхIа керда бригада бокъонца вIашагIъелла яьлча, уж шоай № 105 йолча буровой дIабахар.

ХIанз из бригада Сунженски бурувдеттараштa юкъе хьалхарча моттиге я.

А. БАКАЛЮК.

Ца оахаш ютаргьяц цхьаь цаI гектар

Укх деношка сихдаь лаьтта оахаш ба «40 лет Октября» яхача Назрановски районерча совхоза механизатораш. Ца оахаш цхьаккха гектар лаьтта бIаьстанга ца далийта — иштта да коллективо шийна хьалхашка оттадаь декхар.

— Массаза а санна, хьокхам луш къахьег зябь оахача а совхоза маякаша, — йоах парткома секретара Арчаков Хасолта. — Уж ба цIи хеза механизатораш Гелисханов Ювсап, Даурбеков, Яхья, Кодзоев Бахьаудин, Евкуров Жабраил, кхыбараш.

Совхоза парткомон профсоюзни организацеи лаьрхIа теркам бу кхаш леладераштa юкъе яьржача социалистически яхьа. Хьалхара моттигаш яьхараш «молнешца», къахьегама листокашца бувц. Яхьа условешца лаьрхIа да нормаш тIехкхоачаш а еш, итт дийнахьа вIаштта хьалхара моттиг яьккхача механизатора 150 сом преми лулга, шоллагIа моттиг яьккхачоа — 100 сом, кхоалагIа моттиг яьккхачоа — 75 сом. Цунца цхьана лу карара кара тела ЦIе вымпел а. Яхьа итоганка хIара декадах хьож.

Иштта оттадаьча гIулакхо дика лелийт болх — лоацача хана эзар совгIа гектар оахам даьд боахаме.

Шийнха тIара хьажкIаш чунийцачул тIехьагIа, кхычарца цхьана зябь аха волавенна звеньевой Евкуров Жабраил. Цун «Беларуса» нормагIа доагIа 2,7 гектар оахам, хIаьта цо 3—3,5 гектар оах дийнахьа. Итта тIехкхоачашъю ший заданеш пун звеноцарча Осмиев Махьмада а.

— Гаргача шин — кхаь дийнахьа йистебаргба из болх, — йоах парткома секретара — АргIагIа дола декхар — тIадоагIача шера балхашта техника кийчъелга да.

СУРТА ТIА: механизатор Евкуров Жабраил.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХАЛОНАШ ЭШАЕШ

Ер шу республика баьцадараш леладераштa хаоттамо новкъарле еш хьаденад. ХIаьта а планаш кхоачашъе дага ба уж.

ДукхагIдолча боахамашка тIанийца социалистически декхараш хIанзле кхоачашдаьд. Кхычарел дукхагIа паччахьалкхенна баьцадараш дIаденнад Грозненски района къахьегамхоша. План 33,8 эзар тонн йолча, цар дIаеннай 40,6 эзар тонн, с соахкарчул кхоалагIа дакъа дукхагIа.

30 эзар тонн совгIа тайп-тайпара баьцадараш дехкад Ачхой-Мартановски района болхлоша.

Специализировании боахамаша санна укх юбилейни шера дика къахьийгар дукха ха йоацаш баьцадараш кхеде йолаеннача колхозийи совхозийи коллективаша а. Назрановски района боахамаша дош деннадар паччахьалкхена 800 тонн баьцадараш дIадала, цхьабакъда, соахкарчул 9 процент дукхагIа а йолаш, 986 дIаелар.

Наьсархоща яхье баьннача МагIалбикерча баьцадараш леладераш а иштта кхоачашъяьй юбилейни шера планаш. 700 тонн хила езача дIаеннай 995 тонн.

Соахкарчул 6 эзар тонн дукхагIа а йолаш, республика боахамаша 128,7 эзар паччахьалкхенга дехкад 129 эзар тонн гаргга баьцадараш. Шера план кхоачашъяра дохка деза кхы 1300 тонн.

ДИКА КАЙОАЛАШ ЧАКХДОАКХ

Дикача къахьегама толамашца чакхдоакх юбилейни шу «Автуринский» совхоза хьайбаш леладераша: цхьайтта бетта 1561 тонн шура схкай паччахьалкхенга шера план 1520 тонн йолаш.

Декабрь бовлехьа кхы а дIалургъя 850 тонн.

Уж толамаш доахача къаьстта лоархIаме дакъа юкъе дихьад Хамирзаев Саид-Хьамзат керте латтача кхоалагIча ферма коллективо. ХIанзле цо схкай 476 тонн шура план 433 тонн йолча. Хьайбаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт доярка Худигова Маруся. План 1900 килограмм йолча хIара Iатагаре 2150 килограмм шура яьккхай цо. Белгальяккха йоагIаш я Iаьсий леладер Чикуева Зималу. Цо кхоабача хIара Iаснига дийнахьи буси 400—430 грамм дулх тIаккхет план 350 грамм йолча. ДикагIбарех цаI ва скотник Шахгириев Шамсуди.

Социалистически декхараш дика кхоачашде торо я совхоза. 25 декабрь хьатIакхоачаш шера план кхоачаш а еш 250 тонн дулх дIаденна дергда тхо.

А. ШАХГИРЕЕВ,
«Автуринский» совхоза директора дехкараш кхоачашдер.

1978 ШЕРА ЧОТАГIА

Дукха ха я Ермоловски элеватора сушильно-калибровочнин комбидоакъарийн цехий коллективаша шоайла яхь лелаю. Царна керте латт йоккха балха опыт йола специалисташ коммунисташ Юнусов Насрудин Тахаев Махьмади. ВIаьин яхь лелаяро, кердачоа, дикагIчоа тIакхувш хиларо тIо ду цу коллективашта толамаш даха. Къаьстта чIоагIа яьржар яхь Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача юбилейга кийчлуча хана. Цох дика беркат даьлар. Комбидоакъараш кийчдара 10 бетта план 110 процент совгIа кхоачашйир. Планах 2700 тонн йолаш, цу юкъа хьажкIех 3312 тонн доакъар кийчдир.

10 бетта баьча балха итогех предприяте карара кара лу ЦIе байракх еннай сушильно-калибровочни цеха коллективана. Цу цехе дикагIчарех цаI лоархIаш ва калибровщик Сатуев Шахьид. Из опыт йола говзанча кагирхой хьехамча ва. Дукха кагирхой Iомабаьб цо. Царех цаI я коммунистически къахьегама ударник Талатова Пакант. Шахьида бIарга-Iуналца, хьехамца ший къахьегама никъ дIаболабир Бацараев Лом-Iаьлас а. ХIанз сменни мастерална болх беш ва из. Иштта дика къахьегаш ба хьехамчас Iомабаь болхлой Бочарова Зина, Болотханова Седа, Сатуева Пада, кхыбараш.

Комбидоакъараш кийчдеча цехе а кIезнга бац йоккха балха опыт йола специалисташ. Уж ба слесараш коммунист Сулейманов Джакар, Эзерханов Исрапил, завальщицаш Батаева Туминша, Армурзаева Хамила, электромонтер коммунист Шахтиев Iабдал-Рашид, кхыбараш.

Вай йийцача цехий коллективашарча хIаране ше ца кховеш къахьегарах элеватора торо хиннай иттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера план 28 сентябре кхоачашъе. ХIанз 1978 шера чотагIа къахьегаш я элеватора коллектив. Юбилейни шера вахта дIахо а хьош керда толамаш даха лаьрхIа я из.

В. ПЕТРОВ.

IАНА КХОАЧАМ ВО БАЬБАЦ

Тха совхоза доалахьа 600 бежани 3300 гаргга хьакхеи я. Уж деррига хьайбаш дика Iангаба дахара, цар продукци алсамъяккхара тIаберзабаь ба хIанз оаха беш бола болх.

Iана кхоачам во баьбац оаха. Хьайбаш чудоахкаду еррига помещенеш дика тоаяьй, хIаьта доакъар а шортта да. Планах 2400 тонн йолаш 4600 тонн силос, 1260 тонн ча, 480 тонн йол, 200 тонн сенаж Iалашъяьй. Из деррига доакъар кийчде доккха новкъостал дир хьайбаш леладерашта Алироев Нурадн начальник волча отрядерча механизатораша.

ХIанз тха керттера декхар да доакъара хьурмат а деш, шура лаьгI ца йолийташ доахан Iангара дахар. Октябрьски революце 60 шу дузача укх юбилейни шера совхоза хьайбаш леладераш декхарийла ба планах 280 тонни заданех 290 тонни шура паччахьалкхенна дIаяла. Шура дIаялара шера план кхоачашъе гарга да тхо. ХIаьта шу чакхдалалехьа шура дIаялара задани кхоачашъяь ца Iеш, массеха тонн совгIа а лургья.

ТIагIертта къахьегаш ба совхоза хьакхий ферма болхлой а. Шера планах паччахьалкхенга 170 тонн дулх дохка деза. Из план кхоачашъе лерхI декабрь бетта.

Сона белгалбаха лов хьайбай продукташ алсамъяхара яьржача социалистически яхье хьалхалаттараш. Уж ба хьакхарч леладераш Дементьева Анна, Чумачок Евдокия, Iаьсий леладер Энгиноева Казира, кхыбараш. Сайх лаьца аьлча, са торо я сай групперча доахангара шура яккхара шера декхар дизза кхоачашде. Иштта уйла йолаш ба вож доярка а.

ХIанз тха ферме 200 етт ба. Деррига доахан хIанзарчоа деттаж дац. Цудухьа хIара деннеи бийсанеи тха ферме йоаккха шура 420—430 килограмм мара хилац. Доахан даьхкарца а уж дикагIа кхабарца а дIахо йолча хана шура дукхагIа яккха торо я тха. Цу гIулакхо дика лард йоллийтаргья хьатIадоагIача шера план толаме кхоачашъе.

Н. ПЕШХОЕВА,
«Малгобекский» яхача комсий совхоза шурий-товарни ферма доярка.

ДИКАЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД

ХIанзалца ца хиннача тайпара дукха ялата, дуга, генараш чудера укх юбилейни шера вай республика колхозийн совхозийи къахьегамхоша. Социалистически декхар 500 эзар тонн долаш 536,5 эзар тонн ялат чуийцар цар. Белгалдаккха доагIа, кIезигагIа дIадийна доллаше а ялат соахка чуийца хинначул укх шера 15 эзар тонн дукхагIа чудена хилар.

Хьувкъам дукхагIа баккха йиш хулийтача керттерча торонех цаI — зяба лаьтта ахар. Из кхета а деш, укх шера зяба аха деза лаьтта ма-хулла сихагIа аьха чакхдаккхара еррига шоай торонаш оарцагIъяьха къахьегаш ба республика механизатораш.

Болх дика вIаштIехьбаьккха чакхдоакх зябь оахилга Ачхой - Мартановски районе. Укх шера планагIа аха дезача 7850 гектарах хIанзле 7193 аьхай цига. Иштта дика лоархIабу зяба лаьтта ахара планах Грозненски, Ножай-Юртовски, Веденски районий механизатораш.

Цунца цхьана Урус-Мартановски, Шелковской, Шалински, Назрановски, Надтеречни районашка зяба лаьтта ахара темпаш хIанз а лоха я. Из бахьан долаш республике деррига зяба аьха лаьтта декабрь бутт тIакхоачаш 114 эзар гектар мара хиланзар, соахка цу хана аьха хинначул 20 эзар гектар кIезигагIа.

Кхоачамбоацараш дIа а доахаш, зяба лаьтта ахара балхаш ма-могга сихде деза боахамашка.

Зябь ахара план кхоачашъярах йола СВОДКА

Районаш	план (проценташца)
Ачхой-Мартановски	92
Ножай-Юртовски	85
Веденски	84
Грозненски	82
Сунженски	74
Наурски	73
Грозненкси	73
Урус-Мартановски	68
Гудермесски	68
Малгобекски	67
Шелковской	62
Шалински	61
Советски	59
Надтеречни	51
Назрановски	42
Республике гIолла	70

ДиълагIча шера чотагIа

Берригача советски наха санна, доккхий социалистически декхараш тIа а ийца, дIадоладир юбилейни шу «Жилгражданстрой» треста спецСМУ-10 йолча республика заслуженни гIишлонхо Цечоев Iалдал-Хьамид керте латтача комплексни бригадас Уж кхоачашдара шерра яьржар социалистически яхь.

Укхаза белгалдаккха доагIа еррига управлене беча балхах аханел совгIа бар цу бригадо кхоачашбеш хилар. Цудухьа дукхача а даькъе цун толам баларах тийша да управлене план кхоачашъелга.

Из дика кхетадора бригада кIара члено, цунца цхьана укх лезача шера шийна тIаотта бехктокхам а.

Бригада собране дийца а дийца чIоагIдир яхьа хьалаш, юкъейоалайир бальни система. ХIара итт ди массаза доал итогаш йора. Цунна юкъедехьар бригада хIара член къахьегамен производственнин дисциплина мишта йолаш ва хьожилга меттел, наха юкъе а цIагIа а хила ма-воагIара вий-вац хьожилга а. Цу дерригне цIенхаштта хила везача оттавора бригада хIара болхло.

Балха ханах бизза пайда эцар, шоай бехкагIа зехьа из йоаяцар.

Балха тIа ка ялара доккха новкъостал хулар бригадана цун хIара болхло шиъ-кхоъ а кхы дукхагIа а балха говзал йолаш хиларо а.

ХIаьта пятилетка хьалхара шу дика чакхдаьккха кийчо йолаш а яр бригада. ПланагIа 1,6 миллион сома маьха балхаш де доагIача цо кхоачашдаьдар 2,6 миллион маьха балхаш.

Иштта дIадоладир бригадо ер шу.

Хьалхарча квартале цо хьалдир Катаяме хIаране 80 квартира йолаш шиаш цIенош, цхьоалагIча микрорайоне — 50 квартира йола шиаш цIенош. Из бригада баьина боккха толам бар, заданегIа доагIачул дукхха тIехдар.

Кхы а доккхагIа хIама карагIдаьлар гIишлошъераштa шоллагIча квартале. КПСС ЦК майски Пленума решенеша, араяьннача кердача Конституце проекто хьинар совдаьккхар цар. Проект ювцаш баьча кхетама балхо политически сакхетам кхы а лакхбир.

ШоллагIча квартале бригадас хьалдаь даьхар Чир-Юртарча цементни завода болхлошта 80 квартира йола цIенош, йиълагIча микрорайоне 45 квартира йолаш кхоъаш цIенош.

Сийлахь-боккхача Октябра кховзткъа шу дуза ха гарга мегIорт бригада хIара болхло кхы а чIоагIагIа болх бе ваьлар. Из ди тIакхоачача хана гIишлошъераша кхоалагIчеи йиълагIчеи микрорайонашка хьалдир 190 квартира йолаш кхоъаш цIенош

КхоалагIча квартале хьалле доладир 213 квартира йола ийсазза вIаштIара даь шиъи 45 квартира йолаш пхезза вIаштIара даь цаIи—кхо цIа. ХIанз уж цIенош толамца хьалдеш да.

— Ер шу йистедалалехьа уж цIенош чура тоадаь даха мара ца дезаш даь доахаргда оаха, аьлар Къахьегама ЦIеча Байракхен Октябрьски Революцен орденаш лелаеча бригадира коммуниста Цечоев Iалдал-Хьамида.

Боккха толам баьккхаб цу бригадо Октябра сийна лаьцача социалистически яхье—хIанз 1979 шера ноябра чотах болх беш я из. Бригаде хьалха латт Берчанов Салаудинеи Котиков Бекханеи кулгалдеш йола монтажникий звенош, Епифанова Алла керте латта штукатурий звено. Къаьстта болх дика бу элетросварщикаша Юнусов Ширване, Сидоров Валере, кхычар. ИттлагIча пятилетка программа кхаь шеран ах шеран кхоачашъе ше тIайица доккха декхар цу ханал дикка хьалхагIа кхоачашдергдолаш я бригада.

Ю. ЮСУПОВ.

КПСС ОБКОМЕ

ЛЕРТТIА ПАЙДА ЭЦА ЭНЕРГОРЕСУРСЕХ

КПСС обкомо тIайийцаб «Халкъа боахам доагорца, энергетически ресурсашца Iалашбара а царна кхомбара а кхы тIа дедезарех КПСС ЦК, СССР Министрий Совета указанеши КПСС обкома бюро решенеши кхоачашъяра леламах» бола соцам.

Цу тIа белгалдоаккх, цхьайолча министерствашеи ведомствашеи, объединенешеи предприятешеи, колхозашеи совхозашеи халкъа боахам доагорца Iалашбара, еррига доагора-энергетически ресурсашта кхомбелга чIоагIдара дииза дарлдоаца гIулакхаш дарах йола КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советеи решенеш а цу дешах йола парте областной комитета решенеш а йоагIача бесса кхоачаш ца елга.

Белгалъяьча мероприятеша Iалашдац КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советон оттабаьча боарамагIа доагора-энергетически ресурсашта кхомбара заданеш кхоачашъелга, хIаьта «Электроинструмент», «Металлист» заводаш, № 4 йола маькх ю завод, Гудермесски консервни завод, «Нефтехимзапчасть», «Автоспецоборудование» опытно-экспериментальни заводаш, кога гIирс бу фабрика санна йолча а кхыйолча а предприятешка цу тайпара мероприятеш вIалла кийчъяьяц. Цу предприятей партийни организацеш коллективаша доагора, йIовхала, электроэнергена кхом бара тIехьа лоаттабеча къовсама керте этта яц, из лоархIам бола паччахьалкхен гIулакх кхоачашдара администраце дечоа тIахьожам оттабелга Iалашдаь дац.

Итт бетта 27 предприяте нормагIа йоагIачул совгIа йоагаяьй 3,3 миллион киловатт-сахьат электрически энерги. Эггара дукхагIа — 25,5 процент электроэнерги йоагIачул совгIа йоагаяьй цементни заводо, кога гIирс беча фабрико — 40,7 процент, бурув леттача балхий Октябрьски управлене — 30,9 процент, рудни йоацача гIишлон материалий Карабулакски заводо — 12,5 процент. ЙоагIачул совгIа йIовхала энерги дIаяхийтай шекара заводо, № 1 йолча гIишлон материалий комбинато, кхычар. Оттабаьча боарамга хьежжа 10 бетта доагора, йIовхалеи электрически энергена кхомбелга Iалашдаьдац «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене.

Доккхий кхоачамбоацараш да НГIАССР юрта боахама министерства юртбоахама предприятешкеи «Консервплодоовощ» объединене совхозашкеи, транспортни организацешка доагора-смазочни материалаш лоаттаеча, дIа-юха кхухьача, дIаухийтача. Юрта боахама министерства колхозашеи совхозашеи хьахьожаьча фондел совгIа 10 бетта дIаяхийтай 3 эзар тонн автомобильни бензини 4 эзар тонн дизельни доагори, доагора-смазочни материалаш йоаеш дукха моттигаш я.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да халкъа боахам газах даьккхача доагорца, доагора-смазочни материалашца Iалашбеча. «Грознефтеоргсинтез» объединене кхоачашъяц оттаьча ассортиментах мехкдаьтта продукташ арахецара план, хIаьта РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски управлене — уж дIакхахьара план. Из бахьанце потребителашка дIа ца кхоачаш дукха дизельни пишкаш летаюи доагор, уайт-спирт, технически сердал телеи фатаген, смазочни даьтташ дус. Дукха мехкдаьттен мехкдаьтта продукташи йоаю мехкдаьтта чакхдоахача заводашка, Главнефтеснаба базашка. Грозненски нефтебазе доадир 150 тонн лакхаоктанови автомобильни бензин, дукха мехкдаьтта продукташ йоаю еха йолча е леpттIа кийчъяь йоацача цистернашка чуйоттача хана. Масала, укх шера йоаяьй 100 тонн совгIа, толха а яьй, лохагIча сортах а яьй 800 тонн сийрда мехкдаьтта продукташ.

Халкъа боахама доагори химически промышленноста бедади лоаттаяра йолча еррига торонех пайда эцац «Грознефть» объединене. Укхаза дийнахьи-буси факелашка йоагаю 600 эзар кубически метр мехкдаьттаца хьайогIа газ.

Парте городскойи районни комитеташа йоагIача тайпара йоакхо яц доагора, йIовхалеи электрическии энергена кхомбара дешай, цу хьакъехьа йола КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советеи указанеш кхоачашъяра кхоачамбоашлаш тIахьожам лоаттабац.

Министерствайи ведомствайи, объединенейи, предприятейи кулгалхошта КПСС обкомо тIадиллад халкъа боахам доагорца Iалашбара, еррига доагора-энергетически ресурсашта кхомбелга чIоагIдара кхы тIа эшаш дола гIулакхаш чакхдахарах йола КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советеи решенеш а цу дешах дола КПСС обкома бюро соцамаш а кхоачашделга Iалашде, цу указанешеи соцамашеи оттабаьча боарамашка хьежжа доагор, электрически йIовхалеи энерги, доагора-смазочни материалаш кхое.

«Грознефтеоргсинтез» объединене (нов. Шилова), «Грознефть» объединене (нов. Сорокина), РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски управлене (нов. Качарова) Iалашдолда оттаьча ассортиментага хьежжа мехкдаьтта, мехкдаьтта продукташ, доагор доаккхилга а из халкъа боахама лоаттаделга а, мехкдаьтта, газ, доагора-смазочни материалаш йоахача а чакхйоахача а хана, дIа-юха кхухьача а лоаттаеча а хана йоаелга наьха санна кIезигда-ра мел эшар долда.

Iа хьатIакхачарца дувзадена «Кавказтрансгаз», «Грознефть», «Севкавнефтегазпереработка» объединенеш, жилищно-коммунальни боахама министерство декхарийла я предприятеш, нах чубаха цIеноm, дарбан, культурно-бытовойи кхыйолеи учреждененеш газаца, йIовхалца, электрически энергеца Iалашъе, цу гIулакхашта оттаьча лимиташта тIера а ца йоалаш.

Халкъа тIахьожама республиканскн, городской, районни комитеташа тIахьожам оттабе беза доагор, доагора-смазочни материалаш, йIовхалеи электрически энерги дIаахийтара, КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советеи указанеш кхоачашъелга кхоачаш ца деча кулгалхошкара доагIар цIенхаштта хьа а дехаш.

КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советеи решенеш хIара предприяте кхоачашъярга шин кIира хьежа яла еза КПСС городскойи районнии комитеташ, де мел доагIар де деза СССР Министрий Совето оттаьча заданешка хьежжа доагори энергетически ресурсаши кхоелга Iалашдара, уж белгалдаьха соцамаш кхоачашделга Iалаш ца даь кулгалхой цIенхаштта бехктокхаме а увзаш.

НОВ. Н. А. ЭСМУХАМБЕТОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республике жа леладелга дегIздоаладеча доккхий гIулакхаш карагIдувларахи, хьинаре общественни болх барахи ваьча дийнахьа денз шовзткъе итт шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономии Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла нов. Эсмухамбетов Наурды Акватовича — Ленина орден лелаеча «Шелковский» племовцесовхоза вокхагIволча жа Iуна, Социалистически Къахьегама Турпала.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**
г. Грозный, 1977 шу, 30 ноябрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме просвещене, унахцIено лораяра, культура, профессионально - технически образоване, мехкдаьттаи мехкдаьттахимически промышленноста, жилищно - коммунальни боахама болхлой, Iилман техникан деятелий, йоазонхой, юристий группана дIаелар Нохч-ГIалгIай АССР сийлен цIераш яларах йола Грамоташ.

Грамоташ дIаелар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела новкъоста Х. Х. Бокова.

Ха хьежаргьяц

БIаьсти ювча культурашта хьакъостадаь лаьтта ший ханнахьа зяба аьха даккхарах тийша хургба тIалоагIача шера чубахьаргбола хьувкъам. Из дика кхетаду Шалински района «Южный» совхоза механизатораша. План 388 йолаш 640 гектар лаьтта аьхад цар хIанзле.

Зяба лаьтта ахара укх шерара план кхоачашъе гарга ба Ленина, Куйбышева цIерагIча колхозий механизатораш а. Иштта, Ленина цIерагIча колхозера болчар план 1088 йолаш — 850 гектар, Куйбышева цIерагIча колхоза механизатораша план 1087 йолаш 830 гектар лаьтта аьхад.

Цунца цхьана, зяба лаьтта ахара балхаш геттара во вIаштIехьдаьхад план 4140 гектар йолаш хIанз а 2000 гектар мара ца аьхача «Автуринский» совхозе. ХIанзчул тIехьагIа 1000 гектар лаьтта аха дезаш да «Джалка» совхозе, хIаьта «Шалинский» совхозе — 900 гектар.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДЕШ ЦА ХИЛЧА...

В. И. Ленина цIенхаштта критика еш хиннай дика соцамаш тIаэца маьхера хьехамаш тела ховш я болаш, уж соцамаш, хьехамаш вахаре чакхдаха, лаьрхIар кхоачашдара тIахьожам лоаттабе ца могаш бараштa. «Берригача балха керттера да лаьрхIар кхоачашдара тIахьожам лоаттабар», — хьийхад В. И. Ленина. Дукха ха йоацаш тхо хилар МагIалбикерча ремстройуправлене юкхьанцарча партийни организаце балхага, укхаза уж В. И. Ленина а Коммунистически парте а хьехамаш мишта кхоачашду хьожаш.

Улицаш, тротуараш тоеш, цига асфальт юллаш город тоаелга, лерттIа Iуйнал деш городера нах чубаха паччахьалкхен цIенош леладелга, городе эша кхыдола гIишлои балхаш чакхдеахилга — иштта да моттигерча гIишлоихошта хьалхашка латта керттера декхараш.

Эггара хьалха белгалдаккха йиш я юкхьанцарча парторганизаце хьалхленца шерагара шерага балха паьнаш а тIайийца социалистически декхараш а кхоачашдеш йолча коллективашта юкъе йолаш ремстройуправлени хьайоагIаш хилар. Цхьабакъда, гахан кхоачам бац мичча а тайпара хьалхашка латта декхараш кхоачашдар. ХIанз керттерча лоархIаме да хьабеча балха дикал лакхъяр, цу гIулакха йолаш мел йолча торонех бизза пайда эцар.

Из оагIув теркаме йиача дукхха цIенхашттара кхоачамбоацараш да ремстройуправлене коллектива балха. ГОСТ-о дIадеххача тайпара кхоачашдац улицашка асфальт йиллара балхаш. Дукха моттигаш хул асфальт йиллача улицай йистошка кхера ца оттабеш. Оттаяьча ханашка чакхдахац нах чубаха коммунальни цIенош капитально тоадара балхаш. Лоха я хьабеча балха дикал. Из баьхан долаш дукха моттигаш нийслу цкъа даь чакхдаьнна балхаш шозлагIа юха тоаде дезаш, шоаш балхаш даь моттигаш юхейисача гIишлои хIамаех IоцIенъяц, иштта кхы дIахо а. Цудухьа дукха нах цар балха леткъаш моттигаш хул.

Уж кхоачамбоацараш цIаьхха гучадаьнна дац. Уж хиннад шу хьалха, ши шу хьалха... Уж дIадаланза долаш да тахан а. Цкъарчоа хеталу коллектива балха цу керттерча оагIон терко ца еш, юстара латт - хьогI юкхьанцара партийни организаци аьнна. Цун болх тоххаш гучадоал из уйла сел нийса ца хилар.

Соахкара отчетен хоржамийн собрани чакхъяьнначул тIехьагIа нийс партийни собрани хиннай укхаза. Керттерча даькъе цу собранешка дийцад коллектива вахаре лоархIам бола дешаш, белгалдаьхад балхацара кхоачамбоацараш дIадахарен болх тоабарен наькъаш. Бакъда, цигара дIахо даьннадац гIулакх. Коммунистий хьинар теадац шоаш белгалдаьха дика гIулакххаш дизза вахаре чакхдаха.

ДIадахача шера 12 октябре управленерча коммунистий йиллача собране лаьрххIа дийцад «Балхен къахьегамен дисциплина лоаттамахи парторганизаце декхарехи». Собране доклад яьча ремстройуправлене начальника Б. Н. Галаева. Къамаьлаш даьча коммунисташа белгалдаьккхад цIенхаштта балха а къахьегама а дисциплина телхаеш моттигаш хилар, из дIахо ла йиш ца хилар. Собране соцам тIайийцаб балха из оагIув тоаяра тIаберзабаь.

Цу тIа РСУ начальник, постройкома председатель, парторганизаце секретарь декхарийла бу: «Балха а къахьегама а дисциплина телхаеш моттигаш хургйоацаш коллективе нахаддаш кхетама болх лелабе; агитколлектива а «Знание» общества а низаца цу хьакъехьа лекцеш еша, политинформацеш, къамаьлаш де; коллективе социалистически ях лелаелга тоаде, хан-ханнахьа цун итогаш елга вIаштIехьдаккха; коллективе балха а къахьегама а дисциплина чIоагIъяра, политико - кхетама болх тоабара хьадда гIулакхаш белгалдаха, уж кхоачашдарах партийни собранешка каст-каста хоам бе, иштта кхы дIахо а.

Соахка нийслагIча декабре парторганизаце йиллача собране дийцад «1976-ча шера план кхоачашъярахи 1977-ча шерарча декхарехи» дола дош Иттлагiча пятилетка хьалхарча шера плани тIайийца социалистически декхараши ханал хьалха 11 бетта коллективо кхоачашдаьдале а карагIдаьннaчун критически лоархIам беш, де йиш а йолаш ца деш дисараш белгалдоахаш чакхъяьннай из собрани а, протоколо гойтачох.

Цу собране керттера чулоацам лархIа йиш я собране ше къамаьл деш цу хана юкхьанцарча парторганизаце секретарь хинача А. А. Батыжева аьнна дешаш: «Доклада тIара гучча тайпара, вай ханал хьалха кхоачашъяь шера план а тIайийца хинна социалистически декхараш а, баьча балха дукхал лаьрхIача; цхьабакъда цун дикал лаьрхIача вай балхаца дукха кхоачамбоацараш да, къаьстта нах чубаха цIенош тоадеча. Цу хьакъехьа дукха лоткъамаш да заказчикашкара а вай тоадаьча цIеношка бахача нахагара а. Цо вай сий даккхац». Уж цIенхашттара кхоачамбоацараш дIадахара, гIишлонхой болх белггала тоабара тIаберзабаьба цу собране тIайийца соцам а.

Цхьайола оагIонаш юкъара чулоацам болаш яле а, ханнахьа кхоачашдича, дизза вахаре чакхдаьхача дика соцамаш да цу собранешка тIайийцараш. ТIаккха мишта латт уж кхоачашдара гIулакх? Парторганизаце болх дIахо тeхкача гучадоал тIайийца соцамаш кхоачашделга укхаза геттара ледара латтилга.

Дизза шу даьннад хьалхара соцам тIайийца. Цу тIа коллектива кулгалхошта тIадилладар балха дисциплина чIоагIъяра эша гIулакхаш къоастаделга а уж вахаре чакхдоахилга а. Цхьабакъла цу хьакъехьа цхьаккха а тайпара ер ма дий аьнна даь хьахьокха хIама корадаьнзар е парторганизаце секретара а, е постройкома председателa М. М. Хидиовпа а, е РСУ начальника Б. Н. Галаевна а. Цул тIехьагIа бархIазза партийни собранеш хиннай укхаза. Царех цхьанна а собране оттадаь хиннадац хьалха тIайийца соцамаш кхоачашдара хьакъехьара дош. Иштта кхоачаш ца беш бисаб укхаза шоллагIча собране тIайийца соцам а.

Керттерча даькъе тIайийца соцамаш кхоачаш ца дар, цу гIулакха партийни организаце тIахьожам ца лелабар бахьан долаш да. беча балха дикала оагIонаш лаьрхIача, РСУ коллектива гIулакххаш цIенхаштта астагIдувлаш хилар.

Цунца дувзаденна да цхьаькха цIенхашттара кхоачамбоацар а — цхьанцадолча дешай хьакъехьа массетказза цхьан тайпара чулоацам бола соцамаш тIайийдар. Масала коллективе кхетама болх тоабара, социалистически ях дикагIа вIаштIехьъяккхара хьакъехьа соцамаш тIайийдаьд тайп-тайпарча ханашка хиннача дукхача собранешка. Цул совгIа де лаьрхIар хьадда белгал ца деш, ханаш а де лаьрхIар чакхдаккхара бехктокхаме бараш а къоастонза да уж соцамаш. Цудухьа соцамаш дукххаза тIайийдаьдале а гIулакхаш хувцаденнадац. Хьалха хинна кхоачамбоацараш хIанз а долаш да укхаза. Хьалха а сацна эсала латт укхаза хьадеча балхий дикал лакхъяра гIулакх а.

Де лаьрхIар дизза вахаре чакхлаккхар, цу тIехьа цахаддаш тIахьожам лоаттабар дегIаенача социализма общества хьалашка а хIара коллектива вахаре Iалаьмате боккхача лоархIаме хилар белгалдаьккхад КПСС XXV съездо «Организаторски балха керттера дакъа да тIайийца соцамаш кхоачашдара тIахьожам лоаттабари тохкам лелабари. ХIара партийни советски, боахама кулгалхочун, хIара партийни органа, хIара юкхьанцарча партийни организаце гIулакх да из». — аьнна да съезда Л. И. Брежнева яьча КПСС ЦК доклада тIа.

Укх шера 20-ча октябре юха а партийни организаце отчетен хоржамийн собрани хиннай укхаза. Кхы цIаькха цIенхаштта дийцад парторганизаце а коллектива а кхоачамбоацараш, белгалдаьхад уж сихагIа дIадахара наькъаш. Керда секретарь хержав (А. А. Арсамаков). Собране тIайийцача соцам тIа юха а парторганизаце секретаран цун заместителан тIадиллад: партийни собранеш кийчъяра боарам лакхбелга, уж кийчъеча беррига коммунисташ юкъе а озаш; тIайийца соцамаш кхоачашдара тIехьара тIахьожам чIоагIбелга, уж кхоачашдарах каст-каста партийни собранешка дувца, коммунисташка дIахайта. Кхы а дукхха пункташ я собране соцам тIа РСУ парторганизаце а коллектива а болх тоабара тIерзаяь.

Хета доагIа РСУ коммунисташ хIанз мукъале а шоай деша даьй хургба, шоаш де лаьрхIар цар дизза чакхдоаккхаргда. Цхьабакъда цунах кIезиг дукха шек воаккх отчетен хоржамийн собране протокол хIанз я яздаь даланза уллаш хиларо, собране дийца кхоачамбоацараш дIадахара, партийни организаце а коллектива а болх тоабара, тIайийца соцам бизза кхоачашбара чакхдаха деза гIулакхаш белгалдаханза хиларо. «Цхьан дийнахь а Iоха йиш йоацаш лел со. Ха тоъац. Болх дукха ба» — бехказа вала гIерт нов. А. А. Арсамаков.

Ремстройуправленеръяр санна тIайийца соцамаш вахаре чакхлахара болх ледара латташ юкхьанцара партийни организацеш кхы а я районе. Цар болх тоабара дукхагIа новкъостал де деза КПСС МагIалбика горкома отделаша, къаьстта заведующи А. И. Алейников волча организационни балха отдело.

А. БАСИЕВ.

ХАБАРОВСКИ КРАЙ. Байкало-Амурски магистрала молхбузера участок хьалъеш бараша ханал хьалха кхоачашъйаьй пятилетка шин шера план. Иштта совгIат кийчдир цар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара.

Сихъяьча графикатIа болх баро торо хулийтаргъя лаьрхIа хиннaчул цхьа шу хьалха Ургал-Березовый яхача участке поездаш йолаялийта.

СУРТА ТIА: малхбоалерча участке машиннаькъа полотно Iоюллача.

А. ГАЛУШКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕХНИКА—КИЙЧОН МУГIАРЕ

1978 шерара кхашкара бIаьстан балхаш ханнахьен дикен дIадоладара мел эшаш йола юртбоахама техника сихонца тоаяь яккхара вай республика беррига колхозхойи совхозий болхлойи тIахьехаш шелковчанаша баь тIахьехам раьза хинна хьал а лаьца хьинаре къахьегаш ба укх деношка Грозненски района «Загорский» совхоза ремонтникаш а механизатораш шоаш а.

— Тха боахама доалахьа 117 трактор я. Царех тоае езар 70 трактор я. ХIанззе а 8 трактор тоаяь даьннад, — йоах совхоза керттерча инженера Яндарбаев Мухтара. — ХIанз цхьан ханна тоаеш ужжал кхы а я.

Тракторaш тоaераш шерра ях а йоаржаяь къахьегаш ба. Къаьстта дика къахьег механизатораша Раисов ХIарона, Багаев Вахас, токара Исмаилов Лом-Iаьлас, мотористаша Умаев Бауде, Хасуев Мовлада, слесара Рвачев Ефима, кхычар.

Ханнахьа дIаболабеннаб укхаза хьатIадоагIача шерара ялатий хьувкъам чуэцара эша техника тоае а. Совхозе 26 комбайн я. Царех 6 комбайн хIанзза а тоаяь кийчон мугIарa гIа дIаоттаяь латт. Уж тоаеча хьинаре къахьегаш ба комбайнераш Гайтамиров Сидек, Салангириев Ахьмад, Алханов Мувса, кхыбараш.

Сийлахь - боккхача Октябра юбилейни вахта дIахо а хьош, 1978 шера 23 февраль хьатIакхачалехьа ерригa тракторaш, тIехьатоссен тIехьабувзен беррига гIирс тоабаь баккха, хIаьта массе тайпара комбайнаш, жаткаш цхьоалагIча майга кийча хилийта гIерташ къахьегаш ба совхоза мастерске болхлойи механизаторашм.

М. РАШИДОВ.

Грозненски экспериментально-механически завода болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши ба коммунисталла вала кандидат вола фрезеровщик Сущенко Валерий Алексеевич, токараш, коммунистически къахьегама ударникаш Дудников Иван Павлович, Арутюнян Феликс Армавирович. Хьинаре къахьегаш башха-дика толамаш дахарца даьннад цар сий. Цхьаккха смена дIаяхийтац цар шоай сменин нормаш 130—140 процент кхоачаш ца еш.

Общественни балха тIа а дика дакъа лоац цар. Валерий Алексеевичи, Иван Павловичи профсоюза цехкома членаш ба, хIаьта Феликс Армавирович цеха халкъа тIахьожама группа председатель ва. Юкъарча балха тIехьа шоашта тIадехка декхараш даим цIена кхоачашду цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) хьаяьча оатхалга хьожаш ба фрезеровщик В. Сущенко, токараш И. Дудников, Ф. Арутюнян.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЮКЪЕРЧА ЗВЕНОХ ЙОЛЧА КАДРАЙ—ТЕРКО ДУКХАГIА

«Колхозашкен совхозашкен юрта боахама специалисташ отделенешта, бригадашта, фермашта, производства юкъерча звеной кхыча подразделенешта кулгалдеча балха гIолга тоадара кхы тIа а чакхдаха дезача гIулакхий хьакъехьа» дукха ха йоацаш КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои баьча соцам тIа оттадаьд юртбоахама производство керда айелга, из хIанзарча Iилма-технически ларди тIа оттаелга Iалашдара кхоачашде дезаш дола Iалаьмате лоархIаме дешаш. Из документ — юрта боахам дIахо дегIабоалабара партен правительствaн хIара денна йоакхо еш хилар хьахьокхаш дола кхы цхьаькха цхьа тешал.

ХIанзарча хьалашка общественни производства эффективности балха дикали лакхъяр духьа лоаттабеча къовсамо юкъерча звеной кулгалхошкарен специалисташкарен дIадех доал дара механизм кIоарггеи массе оагIорахьарен йовзилга, производственни коллективана Iилман ларда тIа доал де ховлга.

Из къаьстта лоархIаме да хIанз, КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, юрташкара къахьегамхой юртбоахама производствана дIахо кIоаргагIа специализаци концентраци еш, къахьегама дикали эффективности ма-могга лакхъеш болча хана.

Района боахамашка укх тIеххьарча шерашка кIезига хIамаш даьдац доала юкъерча звеной кулгалхойн специалистийн состав эргаьккха тоаяра.

Тахан къахьегама коллективашта керте латтараш керттерча даькъе специальни образовани а йоккха вахара опыт а йолаш бола нах ба. Практико дог тешалу, планаши социалистически декхараши толаме кхоачашделга а юртбоахама производства дерригача доакъой эффективность лакхъелга а дукххача хьале бригадирий, фермай заведующей, юкъерча звенох болча кхыча кулгалхой знанеехи организаторски кхетамахи тийша хилара.

Боахама производственни подразделеней кулгалхой состав эргаьккха тоаяра хьаькъале болх беш хилар хьахьокхаш дола масал да «Терек» яхача совхоза парткома балха опыт. Юкъерча звенох бола специалисташ кийчбаран Iомабаран вIашагIъелла хьадда система я цига. Боахаме вIашагIъеллай директор, парткома секретарь, рабочкома председатель, керттера специалисташ юкъе а болаш йола аттестационни комисси.

Кадраш Iомаяра шерра пайда эц хьехамчий дешах. Цулухьа цхьа бахьан доацаш дац цу совхозерча къахьегама коллективашта керте латтараш специальни образовани йолаш хинна ца Iеш, производство вIаштIехьъяккхаран нахаца болх баран хиланза яргйоаца говзал а йолаш бола нах хилар.

Дика традици я совхозе: кагирхой школе деша багIача хана денз ахархочун къахьегам дукхабезаргболаш хьалхебар. Лакхерча классашкарча дешархоша урокаш тIа Iомаю юртбоахама техника, автодела. Бакъдар аьлча, берригача къонача наха шоай кхел шоай совхозаца ца ювза а тарлу, хIаьта а боккхагIболча новкъосташа — педагогаша. кадрови болхлоша — лаьттах болийтача безамо дукхача кагийча нахан мехкараштен хьалхабоаккхаргба вахара нийса никъ, из хьалаца новкъостал дергда.

Къона специалист ший моттиге дIа мишта отт хьахьокхаш дола масал доалaме мегаргда цу боахама 2-ча отделене управляющи волча нов. А. Х. Дуруевгара. ХIама Iомадара тIера, къахьегам дукхабезаш вола зIамига саг, шоай юртара школа йисте а яьккха, зIамига волча хана денз лаьттах, ахархочун къахьегамах ший безам болийтача ший даь леррагIа вахав.

Юртбоахама техникум йистеяьккхачул тIехьагIа, цунах теша а гийша, цунга кулгалде дIаелар бригада, цига хьахьеккхар цо ший организаторски кхетам, институте дIахо дешарца цхьана тар а беш шийна болх бе ховш хилар.

Юртбоахама институт дика чакх а яьккха, хIанз «Терек» яхача совхоза 2-ча отделенена кулгалдеш ва А. Х. Дуруев. ЧIоагIа хьийкъа дуга кхеду цун коллективо. Масала, укх шера 700 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара даьнна дуга, планагIа лаьрхIача 37 центнера меттел, 45 центнер хилар.

Лаьттах, балха ханах, техниках, удобренеех, кхыча ресурсех эффективно пайда эцар духьа коллективаша лоаттабу къовсам кхетамца вIаштIехьбоах цу совхоза отделеней управляющеша ни. Б. Идерзаева, И. Осмаева, Х. Алакаева, Т. Мачаева.

Юкъерча звенох йолча кадрай состав эргаьккха тоае дика аьттув боал «Новогрозненский» комсий совхоза парткомен боахама кулгалхойн.

Цу боахамен районен сийленца цIи хеза я Б. Насухановеи С. Ахматхановеи кулгалдеш, укх массехк шера къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьа а боахаш, лаьтта леладара культура лакх а еш, комсаш чIоагIа хьувкъаеш хьайоагIа юмсаш лелаю бригадаш. Специалисташи кулгалхойи болча шоай цIи йожа ца еш хьабоагIа вокх отделеней управляющеш а: «Новогрозненский» комсий совхозера С. Гакаев, «Кошкельдинский» комсий совхозера Я. Арсаналиев.

Укх тIеххьарча шерашка шура яккхара эггара дикагIа толамаш доах «Восточный» комсий совхозерча дийша ваьнна зоотехник Л. Ханахмадов керте латтача шурий-товарни ферма коллективо.

Юртбоахама производство дика вIаштIехьъяьккхен къахьегама коллективашта хьехам бален, хIанзарча Iилман ларда тIа гIулакх леладе ховш бола нах дукха ба районе.

Цунца цхьана, района цхьадолча боахамашка бригадайи фермайи коллективашта кулгалдеш ба кхоачамболлаш специальни кийчон опыти йоацаш бола нах.

Масала, берригача бригадирехи фермай заведующеехи 30 процент совгIа бараш специальни юртбоахама образовани йоацаш ба.

Къаьст-къаьста партийни организацеши боахамий кулгалхойи («Гудермесский», «Кошкельдинский» совхозаш), во хьож кадраш хьахаржара, балхаш тIа дIанийсъяра, хьалкхеяра дешашка, отделенешта, бригадашта, фермашта керте опытни. политически дика кхетам бола нах, квалифицированни специалисташ, коллективаш вIаштIехьяхен кхетаен, хIанзарча Iилма-технически ларда тIа производство лелае ховш бола нах хургбола гIулакх деш бац.

Цудухьа тамаш а яц цу совхозашка юртбоахама культурай хьувкъами доахана продуктивности лоха хилар.

1977 шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача даьнна дуга 35,6 центнер мара хиланзар «Гудермесский» совхозе, планагIа лаьрхIар 37 центнер йоллашехьа а, хIаьта «Кошкельдинский» совхозе хIара гектара тIара яьнна хьажкIаш 12,3 центнер, генараш — 6,9 центнер мара хиннадац, хIаьта цу бахьанагIа из продукци паччахьалкхенга йоххара халкъбоахама план кхоачашъяьяц боахамо, юкъагIа йисар кхерам болаш я цига шура йоххара задани а.

Вай доаладьча цу масалех гуш да, бригадана, фермана кулгалдеш специалисташ болча моттигашка толамаш масса а доккхагIа хулаш хилар, коллективай низаш кхетаме тIадерзаду цар лаьттан хIара гектарах, техниках, удобренеех, кхыча ресурсех эффективно пайда эцара.

Цхьабакъда, цхьаболча кулгалхоша, сендухьа да а хац, тешам беле тIаэцац къона специалисташ, кулгалдеча гIулакхаш тIа ахийтац уж. ТIаккха шоай йоацача специальностегIа балхаш де дезаш хул уж. Цудухьа КПСС горкомо районa совхозийи колхозийи юкхьанцарча парторганизацей, кулгалхой уйла тIаерзаьйй къона специалисташ отделенешта, бригадашта, фермашта, юртбоахама производства кхыча подразделенешта керте увттабанза барг ца хилара.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам кхоачаш а беш, парте горкомо ший практически гIулакхашка къаьстта уйла тIайохийт юкъерча звенох болча кулгалдеча болхлой идейно-теоретически кхетам чIоагIбара, цар общественни авторитет лакхъяра, дикагIа болча специалистий — юкъерча звенох болча кулгалхой — балха опыт вIашагIтохаран дIайоаржаяран, цар къахьегаман бытан хиланза даргдоаца хьалаш вIаштIехьдахара.

Районера юкъерча звенох бола беррига кулгалду болхлой КПСС горкомен юкхьанцарча партийни организацешкен дешаш ба, 20 совгIа саг деша вагIа лакхерчен юкъерчен дешара заведенешка. Юкъерча звенох болча специалистштен кулгалхоштен юха а аттестаци еш дола гIулакх дIадоладаьд боахамашка.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам тIа чакхдаха оттадаьча гIулакххаша новкъостал ду юртбоахама производство дегIайоалаяра даькъера специалистий лоархIам дIахо лакхбара, къахьегамах хьахулача беркатаца цар моральнии материальнии безам дукхагIа хилийтара.

Цунга хьежжа лакхлу юрта боахама интенсификаци яра тIаерзаяь партен правительствaн решенеш чакхъяхара хьалхара юкъерча звенох йолча кадрай бехктокхам, цар декхар да кхайи фермайи продуктивность лакхъяраи продукци дукхагIа яхараи, цун дикал тоаяра а из яккхарга дIабода мах лохбара а де мел дезар дар.

Из теркал а деш, городской комитето тIагIертта чакхбоах кадрасх тешам боларан уж лаьрхIаран, цу цхьан ханна шоашта тIадиллача гIулакха хьалхара цар бехктокхам лакхбара парте белгалбаь никъ.

ХIанз района боахамашка оттаеш я КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцамца дувзаденна хьалхашка этта декхараш кхоачашделга Iалашдергдолаш йола, отделенеш, бригадаш, фермаш, юкъерча звенох йола вож подразделенеш кулгалхой кадраца чIоагIъяра перспективни комплексни планаш а хIаьта иштта юртбоахама шу дика чакхдаккхара, юбилейни шера социалистически декхараш толаме кхоачашдара, хьатIадоагIача шера хьувкъама чIоагIа ларл йоллара тIадерзадаь гIулакхаш а.

М. АМИРХАНОВ,
КПСС Гудермесски горкома юртбоахама отдела заведующи.

Тхога язду

АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ ЛУШ

Грозненски 26-ча профессионально-техническа училище Iомабу хIамаш тега нахи парикмахераши.

Балха говзал Iомаяран совгIа цига мехкарашта боккха коммунистически кхетам а лу. Училище дешабагIарех дукха а дукхагIбараш районашкара баьхка мехкарий ба, говзал Iомаяь баьлча цига болх бе юха а гIоргболаш. Парте обкома V-ча пленумо белгалдаьккха ма-хиллара, юрта бахача наха юкъе хIанз а дикка нах ба дына уйлаех мукъаболланза, аьлар це къамаьл деш училища директора кхетам балара балха заместитела Лаская Зара Ивановнас, цудухьа оаха къаьстта теркам тIабохийт мехкарашта атеистически кхетам балара. Шоаш болх беш хургболча моттиге цар наха, къаьстта кхалнаха юкъе дына духьалара хьехам бара тIаберзабу уж. Из боккхача лоархIаме гIулакх да хIанз а дына хьехамца кхалнаьха бокъонаш телхаеш моттигаш нийслуча вай республике.

Училище болх беш я «Къона атеист» яха клуб. Цун совета юкъе ба балха говзал дика Iомаеш, общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацаш бола комсомольцаш. Уж ба Кращенко Оля, Шевченко Наташа, Ярыжева Хьава, Душаева Таня, Шовхалова Римма, Вышегурова Iайна, Белхароева Мадина, Федоровская Таня, Ведзижева Роза.

Училище цар арадоах «Къона атеист» яха пенгазет. Цу тIа язду цIи хезача Iилмахоша, йоазонхоша дынах дийцараш, дынахи цун дезача деноехи къахьегамхошта доалача зенах дола дувцараш. Цул совгIа, дешархой 18-нех хIара группе да ший атеистически пенгазет. ХIара бетта хьалхарча ерача дийнахьа училище хул «Къоначa атеиста ди». Цига мехкараша ю диспуташ.

Атеистически клуба совета членаша боккха бувзам лоаттабу Грознерча Ленина цIерагIча культура Дворецa «Атеист» яхача театра а НохчГIалгIай паччахьалкхен университета атеистически лекторе а болхлоща, царца дагабувл, атеистически кхетам балара дикагIдола наькъаш лех.

Училища дешархошта Ленина цIерагIча культура Дворецe оттайир «Кхалсаг-шайтIа» яха спектакль. Из дынах доалла вулам гойташ яр.

Дешархой кхетаче хилар цу спектаклах шоашта хийтараш дувцаш. Дешархошта цу Двореце хьувкх атеистически чулоацам бола кинофильмаш а.

Шоай преподавателашца дага а бувлаш, мехкараша шоай новкъостaшта ош дына духьалара лекцеш. Масала, Кращенко Оляс йийшар «Ленина дынах дийцараш» яха лекци. Ше дувцар ю дувзар дешархой вахарца.

Мехкараша чIоагIа ладувгIаш а, цар иштта ювцаш а хилар дешархочо Нумахаджиева Хьавас йийша «Ислами кхалсаги» яха лекця. Дынах тешаш болча дыша-воаноша кхелета йиIигаш дешара хьайохаш, уж низагIа маьре ухийташ, шийна ца вовзача зIамигача сагага йоI дIалуш, дукха истий кхувлаш, наьха дезал а бохабеш кIалха сесаг йолча сагага кхалсаг маьре йодаш йола моттигаш йийцар Хьавас, уж дерригаш а дына тIагIолла хулаш хилар белгалдаьккхар.

Училище каст-каста ю дынах лаьца хаттараш тIадола анкетировани. Цу хаттарашта жопаш тел дешархоша, шоай цIи а ца йовзийташ. Цунга гIоллара гучадоал мехкарий атеистически сакхетам мел лакха ба, дIахо из кхы а лакхбара фу де деза, гучабоах хIанз а дына Iоткъамах мукъабаланза бола наггахьа нийслуш бола дешархой, уж дынах тешара бахьанаш.

Училище беча атеистически кхетам балара балха тIа дувц нохчийн гIалгIайн йоазонхой произведенеш тIа дувцача яхача замах юхедисача воча гIулакхех лаьца а.

Эстетика хьехача преподавателаша Левина Алла Михайловнас, Кургускина Татьяна Зиновьевнас, советски право хьехача Лаская Зара Ивановнас шоай урокаш ю дешархошта атеистически, интернациональни кхетам луш.

— Тха училище дешабагIа тайп-тайпарча къамех бола нах, — аьлар Белхароева Мадинас. — Цхьан нанас баь йижарий санна барттайна, вIаши хьожаш дах тхо. Боккха интернациональни, атеистически кхеташ лу тхона. Дукха хIама довзийташ атеистически беседаш ю тхона Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни мастера Тутаева Яхьяй Розас.

Ю. ЮНУСОВ.

ТОРГОВЛЕ ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО

Досхоева Дугурхана «РСФСР торговле заслуженни болхло» яха сий дола цIи ялара хьакъехьара РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ кепа теха газеташ тIа арадаьннача дийнахьа из даькъала йийцар Назрановски райпо дукхача кооператорaша, гаргарча наха, нийдархоша. Из ди цIаккха а дицлургдац цунна. Цкъа-дале, из йоккха цIи Дугурхана елар юбилейни шера, беррига мохк доккхача цIейга — Сийлахь-боккхача Октябрга кийчлуча хана. ШоллагIа-дале, укх шера 20 шу дизад кооперацe цо болх бу.

Назрановски кооператорий коллективе къахьега 1957 шера ера Дугурхан. Цхьан юкъа ларека чу болх бир цо, хIаьта кхачан товараш дохкача тика заведующи из йола 13 шу да.

Йоккха яц цу тика коллектив — верригa а 3 саг. Цхьабакъда, долла хIама ду цар юрташкарча къахьегамхошта лерттIа гIулакх де гIерташ, товарооборота плани социалистически декхараши кхоачаш а тIеххоачаш а дара йоагIаш йола йоакхо ю. Досхоева Дугурхана сийнача характеристика тIа да укх тайпара дешаш: «Цо хьахьекхад дика болхло ше хилар. Ший болх безаш я. Коллектива дика кулгалхо я. Даим кхоачашъю розничнӣ товарооборота план».

Да а да из иштта. 1971 шера денз цу тика коллектив план тIеххоачашъеш болх беш я. Масала, 1971 шера товарооборота план цо кхоачашйир 106,2 процент, 1972 шера — 102,8 процент, 1973 шера — 105,2 процент, 1977 шера — 102,8 процент, 1975 шера — 102,8 процент, 1976 шера — 115,8 процент.

Берригача коопeратораша цхьана цу тика коллективо а доккхий социалистически декхараш тIа а ийца, шерра ях йоаржайир Сийлахь-боккхача Октябра юбилейна дикача толамашца накъабахар духьа. Ше денна дош сийленца кхоачашдир тика коллективо. Пхе бетта чухь 102,5 процент кхоачашйир цо иттлагIча пятилетка шоллагIча шера товарооборота план.

— ХIанз мехка толашагIа йолча предприятей хьокхамагIа, — йоах Дугурхана, — керда социалистически декхараш кийчдеш да тхо. Оаха лерхI пятилетка кхь шера план ханал хьалха, кердача Конституце денга, 1978 шера 7-гIча октябрга кхоачашъе.

Нагахьа санна, шоаш Назране даха гIулакх долаш дале, вай ювцача цу тика чу чуоттанза ма Iелаш. Шоана гургда тархеш тIа хоза лостам баь дIаоттадаь латта товараш, цу чура санитарни хьал хила мадоагIара долга, тика болхлоша йидархошта культурно гIулакх делга. Из да из тика кхычарел эргаш хилар.

Цу коллективо кхоачашъю паеви взносаш гулъяра план, керда пайщикаш юкъеоз, цхьаккха а моттиг хиннаяц советски торговле бокъонаш телхаяь, дика лорaю социалистически доалахье. Из долла а хIама вIаштIехьдоал РСФСР торговле заслуженни болхлочо Досхоева Дугурхана коллективаца болх бе ховлаь.

Коопераце цо хьийта къа белгалдаьккхад «За трудовую доблесть» яха медаль яларца. Иштта цунна еннай «ИйслагIча пятилетка ударник» яха знак а. Досхоева Дугурхана массехк Сийлен грамота а еннай, баркалаш а кхайкадаьд КПСС Назрановски райкомои райисполкомои, Назрановски райпос, Нохч-ГIалгIай Респотребсоюза правлене, советски торговлен потребкооперацен болхлой профсоюза обкомо.

Досхоева Дугурхан нийс бера нана я. Балха яр аьнна ха корайоагIа цунна бераштa эша гIулакх де, ший дешара кхетам лакхбе. Производстве балха йоллаше а курсаш чакхъяьхай цо. Укх тIеххьарча пхе шера кагирхой хьехамча я из. Цу юкъа 8 йоI Iомаяьй Дугурхана юртарча кооперативни торговле болх бе.

С. ВОРОНИН.

ПРОПАГАНДИСТИЙ СЕМИНАР

КРАСНОДАР. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизаран СССР Конституценен хетаь Къилбаседа Кавказа пропагандистски актива зональни семинар хьайиллай Краснодаре. Гулбеннарашта хьалхашка къамаьлаш дергда КПСС ЦК-ча марксизма-ленинизма Института, СССР АН дунен экономикаи дунен халкъашта юкъерча гIулакхийи, паччахьалкхени бокъонийн Института, КПСС ЦК Лакхехьарча партийни школа Iилман болхлоша.

Семинар вIашагIъеллай КПСС ЦК пропаганда отдело, КПСС Краснодарски крайкомо, «Знание» общества.

ХЬАЙБАШТА КОМПЛЕКСАШ ХЬАЛЪЕЛГА ЭСАЛА ЛЕЛ

Тоххамийн отчетийн материалаша хьахьекхад, республика совхозашка хьайбаш леладу комплексаш хьалъяра паччахьалкхен задани юкъагIийсар кхерам болаш хилар. Из болх къаьстта во лел «40 лет Октября», «Терек» яхача совхозашка. «40 лет Октября» яхача совхозе 800 бежана лаьрхIа комплекс хьалъяйт республика юрта боахама министерства совхозашка гIирсаш дайтача Объединенни дирекце (нов. Г. К. Афанасьев). Из комплекс 1976 шера мае денз хьалъеш йоалла керттера подрядчик я «Чечингсельстрой» треста ПМК-223 (нов. Х. М. Ахматукаев). Укх шера йиълагIча квартале хьалъяь а яьнна, эксплуатаце дIаяла езаш я из комплекс. Цхьабакъда капвложеней план укх шера 9 бетта 38,6 процент мара кхоачашъяьяц (планагIа дIадахийта дезаш хиннача 1001 эзар сомах дIадахийтар 387 эзар сом да), цу даькъе гIишлой-монтажни балхий план — 45,3 процент (840 эзар сома меттел пайда йицар 381 эзар сом да).

XIанзалца хьа комплексе цхьаь цаI оборудовани дIаоттаяьяц заказчико — Объединенни дирекце Аьшкабетона плиташ, гIайбаш, панелаш ца хилар бахьан долаш чIоагтIа тIехьадисад доакъарий цехи доахан дахка цехи санна йола объекташ хьалъяь яхара балхаш.

ДIа ца луш чIоагтIа гоаю проектно-сметни документаци. Масала, вертикальни планировка кийчъяра документаци 1977 шера кхоалагIа квартал юкъе яхача ханей кхо араухийта харшаш дахара документаци 13 сентябрен мара дIакхаьчаяц. Цу хьакъехьа подрядчико баь хоам заказчико хIанзалца хьа теркалбаьбац. Тоххам беча дийнахьа цига гIирсаш хьалдеча, болх беш 110 сагах 42 саг мара вацар.

Шиъ ханнахьа болх бе йолаялийтаяц «Терек» яхача совхозера 600 Iатта лаьрхIа комплекс. 1977 шера II квартале эксплуатаце дIаенна хила езаш яр из. Укх шера 9 бетта планагIа комплексе 58 эзар сома маьха балхаш де дезаш хиннача метте, даьраш 17 эзар сома маьха мара дац, цу даькъе 29 эзар сома маьха де дезаш хинна гIишлой-монтажни балхаш — 11 эзар сома маьха. Подрядни организаце — «Чечингколхозстрой» объединене Шалински ПМК-ас (нов. Д. Д. Мусаева) хьалхагIа йистеяккха езача комплексана тIаерзаяьяц материальни къахьегамен ресурсаш. Из бахьан долаш II квартале болх бе ца йолайолийташ йисай из. Шалински ПМК-ас балхаш во даь хиларах каст-каста юха тоаде дезаш хул. Дуккхаза а моттигаш нийсъеннай гIирс хьалбеча болх беш саг воацаш. XIанз мо мара уж балхаш ца леле комплекс укх шера хьалъяь яргъяц.

Геттара во лел балхаш Грозненски шурий совхозе укх шера керда хьалъе йолаяьча комплексе — репродукторни хьакхий ферме. Из хьалъеш йолча подрядни организаце — «Чечингсельстрой» треста ПМК-920 (нов. Ш. Т. Юсупов) 1977 шера капвложенешка 800 эзар сом, цу даькъе гIишлой-монтажни балхашка 700 эзар сом дIадахийта дезача метте дIадахийтар 104 эзар сом е 13 процент, цу даькъе гIишлой-монтажни балхашка 14 процент мара дац. 9 бетта план хьалхарчоа 20 проценти шоллагIчоа 24 проценти мара кхоачашъяьяц.

Из гIирс хьалбеча а баха Госбанка болхлоша цигара гIулакхаш техкачул тIехьагIа гучадаьннад, объекте болх беш 7 саг мара ца хилар. ПМК болхлоша бе болх хилийтабац царна. Электроэнерги ца хилар бахьан долаш дукха ха яьккхай бетономешалко болх ца беш. Деррига балхаш кулгашца дукхыметтел сингараш а бел Iеттащ йоах. ГIишлонна тIаболаш ениъ бац. Цу хьалашка Iан замалахьа балхаш геттара совцаргда.

Заказчико — Объединенни дирекце лерттIа тIахьожам лоаттабац гIишлой-монтажни балхий план кхоачашъяра лелама, доагIар диза цьадехац подрядчикагаръ.

Оттаьча ханага диллача 1978 шера яь яла езаш я репродуктивни хьакхий ферма, цхьабакъда гIишлон балхаш хIанз мо мара ца леле, из ха гаьна яргъя, хьалдаь ца доалаш дуса гIирсаш дукхагIа Iоваргда.

500 эзар боабашка лаьрхIача Майски птицефабрике капитальни вложеней план 107,6 процент кхоачашъяьй, гIишлой-монтажни балхий план — 103,9 процент. План бIаргча хьайицача тIехкхоачашъяьяле а, цхьацайолча объекташка балха графикаш кхоачашъяц. Комплекс хьалъяра чакхъяха лаьрхIача мероприятешка хьежжа болх вIаштIехьбаькхабац подрядни организаце— «Чечингсельстрой» треста 921 ПМК-ас (нов. М. А. Ахметов). Оборудовани вIашагIа ца йоллаш гоаю субподрядни организацеша, хий тIадоаладаьдац гIишлонна. ПланагIа боагIарел кIезигагIа ба гIишлонера болхлой. Укх шера хьалъяь яла езаш я комплекс.

Хьалъяь ца йоалаш тоъал гоаеннай «Шалинский» совхозера 2000 бежана лаьрхIа, доахан кхоаба комплекс. 9 бетта 300 эзар сом капиталовложенешка дIадахийта дезаш хиннача метте дIадахийтар 186 эзар сом е 62 процент мара дац, цу даькъе гIишлой-монтажни балхий план а иштта 62 процент кхоачашъяьй. Из гIирс хьалбеш йолча подрядни организаце — «Чечингсельстрой» треста 557-ПМК-ас (нов. А. Н. Нанахаева) эшаш йолча гIишлой материалащцен болхлой низацен Iалэшъяц гIишло. Болх беш 80 саг хила везача метте 8 саг мара вац. 1978 шера хьалбаь бала безаш ба гIирс, цхьабакъда укх шера ца деш дукха балхаш юхедисача, хьатIадоагIача шера а хьалъяь ца яла тарлу из комплекс.

1975 шера денз реконструкци еш латт «Минеральный» совхозерча Iаьсий кхоабача ферма. Укх шера планагIа 75 эзар сома маьха кхоачашде дезаш дола балхаш 60 эзар сома, е 80 процента мара даьдац. Подрядчик я юрта боахама министерства ПМК (нов. Р. Омаров). XIанз а даь даьннадац ветсанпропусникни кормоцехи хьалъяра балхаш. ПМК субподрядни организаце — «Сельхозтехника» ферма оборудовани вIашагIйолла аьнна тIаийца шиъ договорни декхараш кхоачашдац. ПланагIа хила боагIарех 50 процент мара болхлой бац гIишло хьалъеча.

Хьайбаш леладу комплексаш хьалъяра даькъе цIенхаштта кхоачамбоацараш да республика колхозашка а.

Сметии мах 1234 эзар сом а болаш йола 800 Iатта лаьрхIа шура йоаха комплекс 1975 шера II квартале денз Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозе хьалъеш йоалл подрядчик — «Чечингколхозстрой» объединене Шелковской ПМК (нов. В. В. Иванов). 8,5 бутт ха а йилла хьалъе йолаяь из комплекс хьалъеш латта ши шу совгIа ха я, хIанз юха шера хьалъяь яккха а лерхIац. Из комплекс хьалъяра нийс бетта план 1 процент мара кхоачашъяьяц. Цу тIа я, кхоалагIча квартале цига балхаш вIалла даь а дац. План кхоачаш ца яра бахьан— подрядни организаце гIирсаш дара материальни база эсала хилар, кхоачамбалла болхлойн транспорти ца хилар.

Сунженски района колхозашка хьалъеш латт хьайбаш леладу йиъ комплекс, цу даькъе Кирова цIерагIча колхозе фуна лаьрхIа 1500 Iаса кхеду комплекс. 1613 эзар сома мах болаш йола из комплекс 1976 шера январе хьалъе йолаяьй подрядчико — «Чечингсельстрой» треста 223-ПМК-ас (нов. Х. М. Ахматукаев). Нийс бетта планагIа капиталовложенешка дIадахийта дезаш хиннача 150 эзар сома меттел дIадахийтар 74 эзар сом, е 49 процент мара дац.

1976 шера март бетта денз иштта цу подрядчико «Путь к коммунизму» яхача колхозе хьалъеш латт шура йоаха 1200 Iатта лаьрхIа 1991 эзар сома мах бола комплекс. 1976 шера капвложеней план 240 эзар соман 1977 шера нийс бетта 260 эзар соман — еррига а 500 эзар сома мара кхоачашъяьяц 23 бетта хьалъяь яккха езача цу объекте. 1977 шера IV квартале балхаш вIалла даь а дац. ТIаккха, вокх юхейнсача 1491 эзар сома капвложеней план оттаьча ханна, вешта аьлча 1978 шера февралага кхачале кхоачашъелга Iалашдаьдац.

Геттара во лел цу районерча ХХ партсъезда колхозе эзар хьайбанна лаьрхIа, 1444 эзар сома сметин мах бола фу тоадергдола Iаьсий кхеду комплекс хьалъелга. Госбанко йIаьхха ха а йилла деннача кредита чотах 1975 шера феврале денз подрядчико «Чечингколхозстрой» объединене 1-ПМК-ас (нов. З. В. Хамзалатов) хьалъеш латт из комплекс. Йиллача ханага кхежача 1976 шера ноябре хьалъяь яьнна хила езаш яз из. 1976 шера дIаяхийта капвложенеш 625 сом мара хилазар. Цул совгIа, 1977 шера планагIа вож юхедисa 819 эзар сом дIа а дахийта, гIирс хьалкхоачашбе лаьрхIа хиннадале а, нийс бетта дIадахийтар 206 эзар сом мара хилазар, хIаьта цу цхьан ханна III квартале даь гIишлой-монтажни балхаш 70 эзар сом мара хилазар. 1977 шера нийс бетта дIайохийтача капвложенешта оттаяь план 615 эзар сом хиннадале, дIадахийтар 216 эзар сом, е 33 процент мара дац.

Сунженски района ХХ партсъезда цIерагIча колхозе 1977 шера II квартале хьалъе йолаяьй, 1.708 эзар сома сметин мах а болаш йола 1200 Iатта лаьрхIа шурий-товарни ферма. «Чечингколхозстрой» объединене Сунженски СМУ (нов. В. А. Шумилов) я из гIирс хьалбер. Болхлойн материалаши ца тоъар бахьан долаш нийс бетта план 51 процент мара кхоачашъяьяц.

1977 шера хьалхарча квартале Грозненски района 1-ча Мая цIерагIча колхозе «Чечингколхозстрой» объединене ПМК-ас (нов. Д. И. Хаджиева) хьалъе йолаяьй 3000 Iаьнг хьалкхеде лаьрхIа 1760 эзар сома сметин мах бола комплекс. Цхьабакъда нийс бетта планагIа хьахийцача 288 эзар сомах гIирсага дIадахийтар 70 эзар сом мара дац, вешта аьлча 24 процент кхоачашъяьй план.

1977 шера 11 июле кулгаш яздаьд Наурски района «Красное знамя» яхача колхозе шура йоаха комплекс эксплуатаце дIаэцара оттаьча паччахьалкхен комиссе актана. Цхьабакъда из комплекс эксплуатаци еш яц, хIана аьлча цига чакхдаьха ца доалаш диса 22 эзар сома маьха балхаш да.

С. ЦОЛОЕВ,
Госбанка Нохч-ГIалгIай республикански контора управляюще заместитель.

ЭСТОНСКИ ССР. Балтийски форда тIара Финске заливе дIачувоаллача улл Хийумаа яха гIайре. Цига бахача нахах дукхагIбараш — «Хийу калур» яхача колхоза къахьегамхой ба. Советски Iаьдал латтача шерашка довзаргдоацаш хувпаденнад чкъаьрий доахарий деррига вахар. Цар къахьегама, быта, салаIара хьалаша бокъонца хьахьокх сага духьа, цун гIулакхa вай мехка деррига деш хилар.

«Хийу калур» яхача колхоза чкъаьрий доахараш хоза тоаяьча поселке бах, цига я культурно - просветительни учреждениеш, торгови центр, бытовой гIулакхаш ду комплекс.

Колхоз социально дегIайоалара чIоагIа материальни база я цига. Океански кемаши траулераши дикагIа пайда бергболча тайпара леладара лакха говзал йола специалисташ эш. Цудухьа правлене къаьстта чIоагIа йоакхо ю кадраш кийчъяра. 500 колхозхочох 180 юкъера образовани йолаш ва, 30 — лакхера дешар дийша.

Дукха болх бу колхозе наха эстетически кхетам луш, массе оагIорахьара уж дегIабоалабеш. Траулераш тIа болхбара графико торо лу чкъаьрий доахарашка кIира шин дийнахьа са а лоIийташ болх байта. Йоккхий торонаш йолаш ба уж шоаш салоIа ха хозагIча тайпара вIаштIехьъяккха: цаIаш театрашка ух, шоллагIбараш — спорт, автотуризм дукха езаш ба.

СУРТА ТIА: Кярдласки юкъерча школе лакхерча классашка дешаш болча дешархошца профориентаце занятеш ю. Дешархошца беседа еш ва матрос Ааду Пыдера.

Ю. ВЕНДЕЛИНЕН
Э. ТАРКПЕАН сурт
ТАСС фотохроника.

Къаьстта дика къа а хьегаш башха-дика толамаш доахаш хиларца Ремстройтреста автотранспортни предприяте дукхача болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши на самосвала тIара водитель Мугаев Шаип. Цхьаккха ди дIадахийтац цо шиъ сменни норма дикка тIехкхоачаш ца еш. Иштта болх беш хиларах хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай цунна. Ялхайтта шу дизад балха моттиг ца хувцаш из цу профессех цига къахьегаш вола. Цу шерашка цхьаккха моттиг нийсъялийтаяц цо авари яь. Цудухьа аварн йоацаш болх барах яха цхьоалагIча степена Знак еннай Шаипа.

СУРТА ТIА: водитель Мугаев Шаип.

С. ХАКИЕВА сурт.

ЭЛЕКТРОЭНЕРГИ КХОМБЕШ ЙОАГАЕ

Доккхий а бехктоккаме а да укх пятилетке энергетикашта хьалхашка латта декхараш. 1980 шера электроэнерги яккхар 1380 миллиард киловатт-сахьатага кхоачаргда. Халкъа боахаме цхьаккха а моттиг яц электроэнерги ца эшаш. Вайна ма-харра эггара чIоагIагIа эш из наьха вахаре.

Парте XXV-ча съезда решенеш кхоачаш а еш «Грозэнерго» районни энергетически управлене болхлой боккха болх беш ба вай республика городашка, юрташка, фабрикашка, заводашка, колхозашка, совхозашка электрически ток чуйиллара, электроэнергех кхетамца пайда эцара, хIаьта из кхом боацаш, бокъонаш телхаеш йоаераш хьагучабахара тIехьа.

Укх юбилейни шера электрикаша шоашта хьалхашка декхараш оттадаьд цIаккха цахаддаши кхоачамболлаши электроэнергеца из мел эша моттигаш Iалашъе.

Цхьабакъда из лоархIамера декхар кхоачашдара новкъарленаш ю «Электроэнергех пайда эцара бокъонаш» цхьацца болча гражданаша телхаеш хиларо.

Цхьаццаболча наха, йоагIачул дукхагIа йоаяр духьа, хоаттам-оалам боацаш шоаш чуехк ток, телхаю счетчикаш, пломбаш хьа а йоахаш диск сецаду. Токах цар пайда эц чубаха цIеноu, гаражаш йIоахъяр духьа, хIаьта кара хьаяь плиткаш а лелаю цу гIулакха. Иштта зене да йоагаяьча токах доагIа ахча ший ханнахьа паччахьалкхенна дIа ца далар а, цхьаццаболча цу тайпарча наьха цIераш йоахаргъя аз укхаза.

Шалаже Базарная, 9 вахача Алибеков ИсмаIала ший лоIамагIа ток чу а йилла 100 ватт йолча кхаь лампочкахи цхьан розеткахи 3 бетта пайда нийбаьб. Цунгара халкъа судо 196 соми 60 кепиги хьадлькхад.

— Гехи Буденне 51 вахача Видаев Джунида а даьд цу тайпара гIулакх. Цунга такхийта гIод 481 соми 40 кепиги да.

XIаьта Алхазурове яхача Хасиева Бакке элетросчетчикагIа къорг яькккай, цун диск соцадар духьа. Цунна 283 соми 20 кепиги гIод техад.

Урус-Мартане вахача Дукузов Султана а техад 176 соми, 20 кепиги гIод. Царех ва Урус-Мартане ваха Шахбулатов Николай а. Цо ший лоIамагIа 3 фаза йола электросчетчик а оттаяь мощность 4,5 киловатт йола электромотор лелабаьб.

Цкъа хадаш хила ма дезий хIама. Иштта да-кх лаккхехьа цIераш яьхарашца а кхы дукха уж санна барашца а хиннар. XIаьта цар паччахьалкхени, шоай дезалаи доккха зе ду, тIаккха баха нах токаца Iалашбар а лерттIа вIаштIехьа далийтац цар.

Цу тайпара гIулакхаш ца нийсдалийтара, кхомбоацаш ток йоверащца къовсам лоаттабара (хIаьта из хIара хьаналча гражданина гIулакх да), ха дезаш да «Электроэнергех пайда эцарах йолча бокъоний» ер керттера лостамаш:

Электроэнергех пайда нийбе бокъо яц... электроустановкай технически гIулакх дика вIаштIехьдаьккха деце, энергосбыта бокъо а енна оттаяь электросчетчик еце. Электропроводка энергосбыта отделене мах боацаш чуюлл цхьан ханна абонентски книжка хьа а луш; йоагаяьча токагIа боагIа мах потребителаша шоаш дIабала беза шин бетта цкъа сберегательни кассашкеи бувзама отделенешкеи гIолла, хIаьта из гIулакх кхаь беттал тIехьдаьккхача электропроводка дIахоадаю;

энергосбыто планагIа электросчетчикаш 8 шера цкъа мах боацаш хувц, цхьабакъда потребителa бехкагIа счетчик ехача, цунна ремонт е а из хувца а еза цо ший счетагIа;

электроэнергехи электросчетчикаш хувцарахи боагIа мах цIагIа чубаьхка гIулакх декарга бала цхьаккха дича а бокъо лац;

электропроводках пайда эцарахи, цун технически хьалахи, иштта ток йоагаяра кхерамзлен техникахи бехктокхам бахача наха тIабожабаьб.

Шун электросчетчикан электропроводканеи тIахьожам лоаттабе бокъо яц удостоверени долча Энергосбыта болхлочун мара;

Нагахьа санна потребителаша электросчетчиках пломба хьаяьккха, из толхаяь, е счетчико хьахьокхар кIезигагIа хилийта диск искусственно соцадаь хуле, учетаца йоацаш токах кхы хIама тесса хуле Энергосбыта болхлоша шин оагIорахьара акт оттаю шин экземлярах. Царех цаI абонентага дIалу, цул совгIа по кулг язде ца туге а акт йолча а юс, цул совгIа йоагаяьча токах техa гIод, ха тиннаеце, цунгара токах боагIача маьха дIатIатох. Цхьабакъда, къайлагIа ток дукхагIа йоагаяр духьа проводка йилла хуле—цун счет хьайийллача дийнахьа денз.

Перерасчет ю:

сердал луча токоприемникашка гIолла ток йоагаяра сахьаташка а хьежа;

потребителa штепсельни розеткаш яле (розеткайн токоприемникийн дукхалах тийша доацаш) — ден-бус йоагаяьр 600 ватт а лоархIаш;

нагахьа санна 600 ваттал дукхагIа мощность йолаш, цIа е кхы моттиг йIоахъю прибораш хьалоаце, — цар йолаш йолча мощностах ден-бус 24 сахьата йоагаяьрг а лоархIаш.

Теха гIод 10 ди далалехьа дIа ца токхе, электропроводка дIахоада а ю, Энергосбыто иск судага дIа а лу теха гIод даккха деззача тайпара цунгара хьадаккхийтара.

Республике вахаш волча хIара сага декхар да ток кхом болаш йоагае, хIаьта «Электроэнергех пайда эцара бокъонаш» телхаерашца цахаддаш къовсам лоаттабе.

Б. БУЗУРТАНОВ,
«Грозэнерго» РСУ Энергосбыта абонентски служба инженер.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад

ВАЬЧА ДИЙНАХЬАРА СОВГIАТАШ

ДУВЦАР

Дага а хиннадацар сона укх шера ваь ди белгадаккха. Хьаьший ца безилга а е бовзаращца-безаращца са ца къердалулга а дацар са из. Гаргачунга хьо кхайнача балха тIарча новкъосташка кхайка веза, ужаш а вожаш а боагIаш хилча лоалахой чубехаиза валаш. Нагахьа нищвенна а хьа цаI е шиъ вусе дегабуамаш хиланза дисац. ТIаккха фу хьашт да аьнна хетар сона дуккха нах вIашагIтохар санна дола чоалхане гIулакх хьувзаде.

Цул совгIа, цхьаькха а да: массаза хилац вай воай йоахко еш. Е дицлу е цхьацца бахьан нийслу — массехк да уж лоархIаш дар кхоачаш ца хилийта сага духьала доалаш дола бахьанаш. Сага лоIам чIоагIа хIама я, бакъда торо хиларо е ца хиларо цкъаза юхатохаш хул лоIам а. Рузкъан торо яц аз ювцар, рузкъа-м доацаш вай хана атта вусаргвац саг, вешта ха ца тоъаш хул, е цхьацца дииза даргдоаца гIулакх духьала нийслу, е хьаштдале, лерхIаш дар де безам хилац. Цунца дувзаденна хила деза-кх из цкъаза вайна воай йоакхо е ца ховлга а.

Бакъдар аьлча, массехк шу дар аз ваь ди белгал ца доаккха. Сайна ца ловши е сесага хьалха ца доахаши-м дацар са из, бакъда, аз ма-аллара, цхьацца бахьан нийслора. Цкъа командировке вахарах дисар, шозлагIа уст-шучан саг йоагIача ваха везаш хилар, тIаккха... Ай, массах нийслу уж, дииза даргдоаца гIулакхаш, мала варгва уж дагардаь.

— Нах санна даха йиш йолаш мичад вай, — Iоттар йир сона цхьан сарахьа сесага, балхара чу а даьхка хIама йиачул тIехьагIа тхо салоIаш дагIаш.— Сона-м сай балха тIарча новкъостех а эхь хет... Хьо хьай новкъосташта хьалхашка фу дийца кIалхарвоал-м дац сона.

Лайлас цаI лаьрхIа хиларах шеко хила эшаш дацар. Сона дика йовз сай сесага оамал. Цхьа хIама цо лаьрхIа хилча гаьнара доладу цо ший къамаьл. Мичара, хоадам боллаш хьааргдац шийна хетар, хьона фуд ца ховча хабарца керттерчоа гоанахьа бIаьхха го боахаргба, цкъа хьо сабар кхоачадаларга кхоачавергва, тIаккха хьагучадоаккх шийна хеташ дар. Говзал я ца аьлча фу аргда цунах. Цун къамаьл кIорда а дийя, из хоададар духьа, кулг а лостадийя цо яххачоа раьза хул со. Бокъалдар ховлга шоана лойя, тIеххьарча хана сай сесага оамалцара аз белгалдаьккха цхьа хIама да. Фуд яхий оаш? Сона из ловш дале а, ловш деце а шийна хетташ дар сога дайта хов цунна. ЦIена бакъда, Султан, ер дергда вай, цига гIоргда вай аьнна шийна хеташ дар духхьал цо хьааьлча, цо лаьрхIачарех цхьацналола хIамаш со раьза воацаш юкъагIдусаргхилар. Цунах кхеташ дале а, е кхыча бахьанах дале а, керттерчунца доагIаш доацача къамаьлаца цкъа са корта бIогора а баьккхе мара хьакъодадергдац шийна ловш дар. ТIаккха сихагIа цу къамаьла хоадам бар духьа со цо яххачоа раьза хул.

— Фу хиннад вайна, — ях аз цхьа юкъ яьннача гIолла, Лайлас цхьа хIама дагалаьцалга дика кхета а деш. — Далла хоастам ба, керта тIа тхов ба, чура че я, даа эшшар да. Кхы фуд вайна эшаш.

— Керта тIа тхов боацаши даа хIама доацаши-м саг вац. — дIайийрзар Лайла, боккха бохам шийна хилча санна. — Из дац аз дувцар-м.

Из ца аьлча а аз-м кхетадора цо дувцар «из доацилга», «Са корта хьовзабе йоал-кх ер юха а», — аьнна дагадехар сона.

— ДIаьх а ца деш хьаала мегаргдолаш дий из, — ях аз. — Укх сахьта телевизорца футбол я, цунга хьожаргвар со, хьо хье ала йоаллар хьаьына йоаларе.

— Даьра хьожаргва футболага-тотболага-м. Из хилча хьона кхы хIама а ма эшац. Из ма дий из со ювш дар а...

— Хьаалал, хьо дукхаяхарг, фу деза хьона, — хьоаставелар со сихагIа из къамаьл хадар ловш. — Фуд хьона новкъа хиннар...

— Аз ма яхий хьога, сайца балха болча новкъостех эхь хет сона...

— Ай, фу хиннад цига хьона эхь хета дезаш, — юкъсийкхар со, кхы са а ца тохаденна. — Со-м кхетац Iа яхачох. Сесага лоIам массава котбоаккхаш хиннар бар цун бIаргех боала хи-тIадам. Фу дар а хац, сай дега юкъеда чакхболаш санна хетар сона хIара цун бIаргех Iобожаш мел бола хи-тIадам. Аз кхетадир тховсара футболага хьожилгах хIама хургдоацилга. Мичара, шийна цхьа хIама дагадехача жамIата маьждиге санна сагото оттае ховра Лайлайна тха цIагIа. ТIаккха фу футболага хьожилга, фу сакъердилга хул цунах.

— БIаргех хиш а ца доахаш со кхетавел хье ала гIертачох, — дийхар аз цунга. — Хьона ловш дар ца деш со-м Iергвац.

БIаргех йовлакх хьекхаш цхьа юкъ яьккхар Лайлас. Сона ховра керттерчох дола хабар доладала дукха ха ца йисалга. Селла чIоагIа кийчо а яь из ала йоаллар фуд-те аьнна хетар сона. Бакъда сона ховра цо фунах аьлча а цо яхачоа се раьза хургволга.

— Сога фу аьлар хой хьона тха экономистка Зарас? — цхьа кIеззига елакъажар эттар цун юхьа тIа. — Вай ди доацаш ва из хьа мар йоах-кх. Эхь хийтта сай когашта кIалхара лаьтта даттIа доал моттар-кх сона.

— Из фу мотт ба, — кхетамзар со цо яхачох. — Со юрта йисте кораваь ва-м моттац цунна. Вай ди доацаш миштa хул саг...

— Из ца ховш-м дацар цун из, — сона юкъейккхар Лайла. — ДагадагIаций хьона, ши шу хьалха ший маьра ваь ди белгалдоаккхаш вайга а ма кхайкаярий из. XIанз хьа ди вай хIана даккхац белгал яхилга да-кх.

XIанз деррига а ший метта эттар. Аз кхетадир Лайлана ловш хиннар. ЦIагIа хьаша чувоагIаш хилча кхы хIама эшаш яцар из. ТIаккха хIанз хьашашка кхайка кийча бахьан долаш дар: массехк ди даьлча тIакховчаш дар со ваь ди.

Сона дика дагадоагIар Зарас тхоаш чудийха. Бакъдар аьлча са-м ваха йиш хилазар цига, со сихха командировке ваха везаш хилар. Лайла ше хилар хьоашалгIа яха. Цул тIехьа кIира даьккхар цо цига оттадаь хиина шу, новкъосташа дена совгIаташ дувцаш.

— Цо аьннар-м сона новкъа а хилазар, бакъда... Бакъда Совдата елаялар...

— Белийта, белийта, — ях аз саббаре. — Вай корта лазаргболаш хIама дац из. Шишийна хеттар дувца мукъа ба нах-м.

— Из миштад «белийта» яхилга? — А, аз сайх цхьаккха саг велийтаргвац... Хьона из башха деце, аз айса белгалдоаккхаргда хьо ваь ди. Сона корорга хьаьшашта оттаде даь, мала...

Лайла цкъа йолаелча соцае хала дар. Пулемета чура пхорч санна, ухар цун багара дешаш. Цкъаза корта хьовзар са из ле эттача. Цудухьа сихагIа цун къамаьл хоададе лаьрхIар аз.

— Iа яххар дергдар вай хIанз хьо соцаре, — дийхар аз цунгара. — Из-м доккха хIама дац, со ваь ди белгалдаккха мара дезий вай.

Хьона атта да юстара латта, — сацацар из цкъа ше ала йолаеннар хьа ца аьлча. — Наха со бехке лоархI. Деррига со цIаьрмата хилар да, йоах. Сона лайча ваь ди а белгалдоаккхаргдар, хьаьшашка а кхайкаргвар, йоах.

«Ма дика да-кх шера цкъа мара ваь ди ца хулаш, — дагадехар сона. — Фу дергдар из массайттаза нийслуш хилча».

— Нах-м цаI ца дувцаш Iергбацар, — уйлаш йора аз са-сайца, — бакъда са сесаг цIаьрмата я яхилга-м харц да цар.

Мичара, тха цIагIара юххерадар дIадала кийча я из наха, хIаьта хьаша чуварах-м цунна бакъдола цIей ма хулий. Саг чуварга хьежжа мара нахацара эр а хилац, йоах цо. Саг чувоагIача цIаккха беркат эшаргдац.

— XIанз фу де деза вай? — хаьттар аз сихагIа из къамаьл чакхдоалилга ловш. Футболага-м хьожилга хилазар са тховсара, из тхьоврре чакхъяьнна хургъя.

— Фу де деза-м ховш да хьона а сона а, — хьагарга хилар Лайла! — ТIехьа а ца доаккхаш кхоаиче а дуачун гIайгIа е еза... УстагIа эцаргбац вай, из лелабе хала ба... Вешта...

— Уст эца безар вай, — юкъсийккхар со цунна, бакъда са юкъезккхаро цхьаккха хIаман шек яккханзар Лайла. КIиръенна сона бIара а хьежа аьлар цо:

— Уст нийцача а хIама дацар... Цхьаккха саго тамаш ергьяцар цунах. Нах шортта долаш ба, цунга хьежжа дIаэш гIулакх а... Сона юкъе ма лелха хьо. Эггара хьалха ха дезаш дар да масса сагага кхайкаргда. Цунга хьежжа кийчо а ергья вай.

Тховсара ший ханнахьа Iовижа йиш хург мичай аьнна дагадехар сона, Лайлас хIама лаьрхIача, из чакхдаллалца ше а салаIацар, са а сатем боабора. Цудухьа аз цхьаккха хIама тамаш янзар из каьхата листи ручкеи бе а делла истола хьалхашка Iохайча. Бухгалтеро ше санна чот ергъя цо хила дезачун, воагIаргволчун, кхы мел эшачун. Хоадам болаш дика да оал цо моллагIа деш дола хIама.

— Шун балха масса саг ва? — хаьттар цо цхьа юкъ яьиначa гIолла.

Цунах ца кхеташ дIахьежар со.

— Фу де йоал хьо царех? Чубеха безаций уж?

— Со-м хIама де ялац... — — Беррига шн?

Йист ца хулаш цхьа юкъ яьккхар цо. Сона ховра балха тIарча новкъостех дукхагIбараш цунна бовзилга. Хетаргахьа, хIанз йист ца хулача юкъа царех кхайка хьанга веза, е везац яхачун уйла еш хургьяр из.

— Хьай отделе балха бараш берригаш беха беза, — аьлар цо юххера а. — Укхаза доттагIал хилар, е ца хилар лархIа эшаш дац. Цхьаннега дегабуам байта йиш яц. Кхыча отделашкара хьанга кхайка веза хьайна ховргда хьона. Хьогахьара а, согахьара а гаргарчарчарга хьанга кхайкаргва цхьана къоастадергда вай.

Шиина кулгаца корта хьаллаьцар аз. Цул аттагIа хургдар саг йоалаеча чубийхача наха гIулакх де аьна дагадехар сона. Бакъда сона хеташ дар хIанз Лайлайна лергах а кхетаргдолаш дацар. Сихъенна боагIаргболча хьаьший чот еш яр из.

— Сенна эш селла дукхача нахага кхайка? — юкъе ца нийккхача Iевалазар со.

— XIамма а дац, — бе боаллa ручка Iобиллар цо.—Ткъаь итт шу цкъа мара далац сага вахаре.

Мотталургдар хьона ткъо шу, е шовзткъа шу вахаре цкъаза е кхозза доалаш санна. Бакъда, де хIама дацар. Трактор техача а ше яхачоа тIера юхаяргъяцар Лайла.

Бийса юкъе яххалца яьгIар из дерригие чот еш. Сона ховра деррига ца лаьрхIача из Iожаргйоацилга. Иштта я цун оамал, лаьрхIар цкъа чакхдаккхалца сатем ца бовзаш.

— Йоккха Нана йолча а ваха цунгара цхьа иттех котам я еза Iа, — аьлар Лайлас дерригие чот яь ше яьлча. — Кхы тIа эшараш укхазара хьаэцаргья вай. ХьалтIамашта жувр а дика бар вайна хилча. Хьаьшашта лерттIа гIулакх де деза.

Шод техача санна хетийтар сона цун дешаша. Цкъарчоа цунга барт хьакха, тIачовха дага хиннавар со, бакъда халла сатехар аз.

Йоккха нана — са даь-нана яр. Са да, нана деннчул тIехьагIа со хьалкхеваьр, сога лешийтар из яр. Деткъа шерал тIехъяьина йоккха саг хIанз ше цхьаь юрта яр яхаш. Дукхаза сайца яхаргйолаш из городе хьайоалае со гIертарах хьея тигацар цо.

— Со укхаза яьй, кхийнай, са кIаьнк, хьо могаш-маьрша а хьалча, нагтахьа воагIаш а хилча сона кхы хIама эшац, — оалар нане аз из городе хьайоагIилга хьоаха массаза ду.

Цунгара котамаш яхьилга дар хIанз Лайлас дийцар.

— Из дага а ма дохалахьа, — раьза воацаш йистхилар со Лайлайга. — Далла хоастам ба уж котамаш лелаеш а цо шийна сакъердам беш.

Лайлас кхетадир ше яхачоа со раьза ца хиннилга. Цунна ховра ше сона къовсаелча ше яхар ца отташ маца дусаргда, цудухьа кхы хьоахадинзар цо из.

Бакъдар аьлча йоккхача Нане лелаеча котамех дукхагIа яраш юаш хиннараш тхо дар. Тхоах саг цига вахача е цигара воагIаш саг хилча тхона шикхо котам ца яйташ Iацар из...

Бийса юкъе яхаяр Лайла ший лоархIам баь яьлча. Со шеко йолаш вацар эшаш бола туха цинца а тIехьа цо лаьрхIа хургхиларах.

— Иса ха цхьа кIира мара дац, — аьлар цо юххера а бера ручка Iо а буллаш, — кийчо елга Iурре денз дIадоладе деза. Аз кхоана сайна цхьан кIира отпуск ехаргья.

— Хьайна товр де, — аьлар аз, хIанз цо хьовзадаьчох сайга цхьаккха дакъа а ца кхоачаш санна. Бакъда со хIанз Iовужаргволаш вар, чекха мотт биллал сона.

Цо чубеха лаьрхIараш масса саг ва, малаш ба дIахатта лоархIавазар со. Сона ховра уж дукха хургболга. ДIауйлаел оаш, согахьара, Лайлайгахьара гаргара нах, цунца, соца балха бараш, бовзараш, безараш, лоацца аьлча, городе духьала мел кхийттачарех хIара кхоалагIчунга чукхайка везаш мара дац хьона.

...Хоза, дийкха дера из кIиранди. Из иштта денадецаре тхога-м вIалла йиш а яцар. Бахка мел безаш бола хьаьший тха цIеноuка чухоuарг ца хилар гуш дар. Цудухьа боккха кхаъ хилар сона а Лайлайна а иштта сийрда ди дена.

Iуьра коа ягIача йоккхача комара гаьна кIал дIаоттадир Лайлас истолаш, гIанташ. Тха тхоай дараш-м тоъарг ца хилар дувца эшаш а дацар, цудухьа сийссаре лоалахошкара денадар цо уж. ПхьегIаш а иштта вIашагIтехар.

Тамаш йора аз Лайлайх. Укх цхьан кIирах цо лерттIа наб еш йийнаяцар сона. Сийсара-м цо вIалла йир мотташ а вац со наб. Из-м кхетадеш а дар, кIезига нах бацар чубийхараш, тIаккха лерттIа кийчо ца йича ялацар. Вешта цо кIаьдъеннай оалаш, наб-са дайнад оалаш хезадацар сона хIанзалца. Бакъда, тахан сатохадалазар цунга.

— Хала йоаллаш санна ши ност лаз-кх са, — цхьан юккъа сона уллув Iохайра из. — Ший лерттIа салоIилга нийсденнадац-кх сона укх цхьан кIира.

Сона хацар цо из лолкъам бича сайна дукхагIа дагаэттар фу дар: гIадвахар е цунах къахетилга.

— Малав бехке? — хаьттай аз. — Хьо хье ма ярий е нах вIашагI ца техача ца сецар.

Раьза йоацаш сона бIарахьежар из.

— Наьха оамалагIа яха лов сона а.., — XIама дергдац, тахан сатехача йоал. ТIаккха... тIаккха салоIаргда аз, — ши пхьарс дIа-хьа а бахийта оаелар Лайла. — У-у-у, ма са а лоIаргда...

(Йистедоалар 4-ча оагIо тIа).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

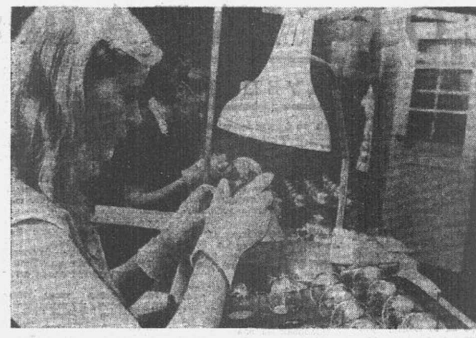

СУРТА ТІА: «Нарва» яхача берлински электролампови завода технически тІаьхьожама отдела болхлой. Республикански дикала знак енна йола цу предприяте продукци дикка боккхача боараме экспорте йоьда. Эггара хьалха из лаьрхІа я доазол арахьарча йоккхагІъярех йолча заказчика — Советски Союза.

Сийлах-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна йоаржаьча социалистически яхье доккхий толамаш дахарах «Нарва» яхача завода ГДР доккхагІдарех совгІат деннал.

АДН-ТАСС сурт.

КЪАМАН ЭКОНОМИКА БУХЙОАХ

Дуккха ха хьалхагІа деназ туристий теркам тІаувзаш хиннай Сингапур. Цу тамашийнача городе-паччахьалкхене кхача тІерт уж гІоръяьша кондара бацций беш бІаргагор, форда юкъерча. Іаламо хозъяьча гІайрей пляжашка салаІар духьа. Цхьабакъда массава а вац укхаза кердача уйлаша, докъалуш доацача кондара цІовлг шоашта тІехьаленна бахьа безам хиларо укхаза тІаувзаш.

Статистико деча тешалагІа, цхьаболча туристаша — уж, керттерча даькъе, доалахарча Индонезе бахь-нах ба. — Сингапуре бихьача наькъах пайда эц шоашта рузкъа Іоалари бІаьхий хилари духьа. ХІара индонезийски хьашо цкъа паькъа водаш дІахен юкъера лаьрхІача 655 сингапурски доллар, вешта аьлча США-рча. Англерча с Япоперча туристашачул дуккха а дукхагІа. Халкъа вахара боарамга диллача Азе эггара тІехьарчарех цхьа моттиг дІалоацаш болча мехка бахача наькъа цІаккха а доаде ца тарлуча тайпара, ииттал ахча доадара маІан, фуд аьлча, из да, цигара японски электронни аппаратура, гонконгски кІадаши барзкъаши. ХІаьта нштта арахьара Индонезе хийца чукхухыйташ доаца дуккха кхылола товараш хьа а яйдеш, цул тІехьагІа цоай мехка спекулянтиш маьхех цар юхадувхкаш хилар. Шоаш лелаеча гІулакхаца Индонезе экономика бухйоахар аьнна а совцаш бац спекулянташ.

Цхьабакъда мехка экономикана кха а доккхагІа зе лу вІашагІкхийттача контрабандо. Сингапура, Маконга, Макао зуламеча дунеица айхха ювзаенна йолча подпольни синдикаташа форда тІа а сигала а гІолла долхача наькъашца чуувз мехка товарий йоккхий партеш. Иштта Индонезе рынок хьалийзай «Японе хьаьй», «Австрале хьаьй», «Гонконге хьаьй» яха ярлыкаш тІайоаххача магнитофонашен пхьарсах доахкадеча сахьаташеп. кинокамераша а мотороллераша а, кІадаши кийчача барзкъаши. Моттигерча информационни агентства беча хоамагІа, соахка Индонезе законагІа доацаш чуденад миллиард метрал кІезигагІа доацаш кІадаш, вешта аьлча мехка ерригача текстильни промышленносто хьадераш миссел хІана цаш аьнна. Юххера а «импортни» товаpаша къувса низ ца а кхоачаш моттигера предпринимателаш шоай производство дІакъовланза ца боалача кхоач.

Контрабанда чутоттаяларга хьежжа моллагІча товарий маьхаш хадданза хувцалуш хиларах каст-каста дох моттигерча промышленни компаней гІулакхаш, бІарчча экономика цхьатарра дегІаухилга бухдоах. ХІаьта из бахьан долаш болхлойн гІулакхера нахи цхьатарра дІабоах балхара, хьабе болх боацараш кхы а дукхагІа беб.

Таможенни тІахьожам чІоагІен «товараш арахьара мехкэ чукхахьар тІахьагІа шоаех дала тарлуча дерригача зуламашца цхьана тийшача балха леладу гІулакхаш моргаш доархІ» яхаш дола закон дирен доллашехьа а, хІава шера контрабанда бахьан долаш бІавш миллионаш рупеш дов паччахьалкхен казнай. Рузкъанна тІехьабаьннача контрабандисташа массе тайпарча хІилланца къайлагІа товраш чукхухьаргдола наькъаш лех. Антара яхача индонезийски информационни агентства дукха ха йоацаш хоам баьб, дунен халкъашта юкъерча джакартски аэропорта таможеникаша, цхьан азиатски посольствана лаьрхІа хинна 7 контейнер хьа а йийлла, арахьара мехка чуя ца могаяйташ йола бІаь гаргга радиоприемникаш, телевизораш, магнитофонаш нэр чура хьаяьха хиларах. Танджунгприок яхача джакартски форда портерча таможенникашта ІалаЬмате дукха кІадаш медикаменташи кораьаш «дипломатически» контейнерашкара.

Правительственни органаша контрабандаца доаттабеча къовсама хІанз укх сахьате толам баьннабац. Цхьа бахьан доацаш дац «Нью стандарт» яхача джакартски газето дукха ха йоацаш Индонези ма-дарра аьлча, контрабандисташа деш йола ярена а хинна дІаэттай, уж юхатохадургдац къаьсттача лирача гІулакхашка мара, аьнча яздаьр. Кепайоаззонна хетачох, подпольни синдикаташ бехказа ювлийтача керттерча бахьанех цаІ экономически «диверсанташца» къовсам лоаттабе безача паччахьалкхен чиновникашта юкъе яьржача коррупцех латт. «Шоаш тІабагІа тквовро хоадае лаш полицейскешта», — белгалдоакшоай гІулакхаш хийца лелакхар «Нью стандарто».

П. ТИХОНОВ. (ТАСС).

КУЛЬТУРА ХРОНИКА

КЕРДА МУЗЕЯШ

Шалински районни культура ЦІагІа хьа а йийлла болх беш я П. Захарова цІерагІча республикански изобразительни искусства музея филиал.

Укхаза хьокхаш да республика моттигерча художникий балхаш. Царна юкъе я Г.-М. Даурбекова «С Орджоникидзе хьакхаьчав», В. Мордовина «Колхозхой поселок», «Нохчий йиІиг», Ш. Шамурзаева «Натюрморташ», Н. Ламтюгина акварелаш, иштта кхычар произведенеш.

Массаза а дукха нах хул музее. Каст-каста района школай дешархошта лекцеш еш республикански изобразительни искусства музея болхлоша.

ДІахо йодача хана экспонаташи материалаши тІакхетарца шерлургья музей.

●

Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара юбилейга революционни, тІемен къахьегамен сийлен музей хьайийллай МагІалбике а.

Музея залашка тайп - тайпара дукха материалаш гульяьй. Цар дувц 60 шера вай баьча исторически наькъах: граждански тІом дІаболабаларах, мехкдаьтта МагІалбик хьахиларах а дегІаярах а, Сийлахь - боккхача Дай-мехка тІемах, города таханарча деноех, вахарах, культуре даьхача толамех. Хьажа баьхкараштa йовзаргья промышленностен юрта боахамен хьалхалаттарий цІераш, довзаргда Социалистически Къахьегама Турпалий вахар, иштта КПСС XXV-ча съезда решенеши итталагІча пятилетка заданеши кхоачашъяра промышленни предприятешен организацешен тІайнца социалистически декхараш.

Дилла а шортта нах латт музее.

●

КЪАХЬЕГАМХО ХЕСТАВАР

Шалински района Германчукски юртарча культура ЦІагІа «Шалинский» совхоза хьалха латта механизатор Амирханов хеставеш сайре-портрет хилар.

Цуи вахарах а хьинарерча къахьегамах а гулбеннараштa дийцар культура ЦІен директора Альбекхаджиев Султана.

Дика тІехье кхеьай Амирханова. Хоза оамалца а дика дешаш а да цун бераш. Царех лаьца дийцар сайрене Германчукски юкъерча школа хьехархочо нов. Шамилева. Цул тІехьагІа ший балхах, совхоза коллектива карагІдувлача гІулакхех а новкъостий балхах а дийцар Амирханова.

Сайре чакхйоалаш хьалха латтача механизатора хетадаь концерт хилар.

●

БЕРИЙ СУРТИЙ ВЫСТАВКА

МагІалбика «Октябрь» яхача культура Двореце болх беш я Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаяь берий суртий выставка.

Къонача художникий произведеней темаш тайп - тайпара я. Бакъда цар массанена а безам тІабодар да уж шоашта довзачох а ховчох а, берий хьаькъал дІакхоачачох дийхка хилар.

Къаьстта бІарг тІаотт И. Долтмурзиева, А. Амхадова, С. Колосовске М. Цароевай, М. Наурбиевай, иштта кхычар а балхашта. Сийлахь - боккхача Дай-мехка тІем тІа советски наха гойта къонахчали денали, вай вахар, Іалам иштта кхыдолчох я цар темаш.

Берий изобразительни искусствацара безам совбоаккхаш ба берий художествени школа директор Р. Эльдиеви болхло Н. Шеншини Шоай говзал камаьрша дІалу цар бераштa.

Р. ЯНДИЕВА.

●

МУЗЫКА ЕЗАРАШТА ЛАЬРХІА

Дукхача наьха теркам тІоазаш я А. П. Чехова цІерагІча республикански библиотеке болх беш йола музыка езарий клуб.

Шоай тІеххьара занятн клуба доакъашхоша чакхъяьккхар «Импрессионизм музыкен живописен» яхача темагІа. Занятн дІайнхьар вар Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра дирижер В. Мнацаканов. Укх деношка клубе чакхъяргья «ХІанзара советски музыка» яха занятн.

С. ПАРЧИЕВ.

Чакхдоалаш латт вай республике дІахьош хинна «Театри бераши» яха Ерригроссийски кІира. Республикански театрий артисташ хьоашалгІа хилар школайи училищайи дешархой болча.

Цу вІашагІкхетарашка театр хьахиларахи дегІадарахи, шоай коллектива балхах, хьалхашка латтача декхарех дийцар артисташа.

СУРТА ТІА: Х. Нурадилова цІерагІча паччахьалкхен драматически театра Нохч - ГІалгІай АССР халкъа артист Дениев Іальвии артист Азаев Хьасани Грознерча № 54 йолча юкъерча школа дешархошта юкъе.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

АКРОБАТИЙ ТОЛАМ

Тбилисера цІаккхаьчаб тайп-тайпарча спортивни обществайи ведомствайи вІашагІтехача командашта юкъе йолча СССР чемпионате дакъа лоацаш хинна Нохч - ГІалгІайчен акробаташ.

Виъ сагах — спорта мастерех Н. Гусевах, В. Гончаренкох, С. Абубакаровах, И. Якушевах латташ йолча «Трудовые резервы» ДСО Центральни Совета вІашагІтехача команда юкъейоагІача вай республика акробатий группо дуккхача командашта юкъе шоллагІа моттиг яьккхар.

ХІаьта къаьст - къаьстача группашта юкъе хьалхле къувсаш хиннача В. Захаровеи, С. Сафанневеи ялхлагІа моттиг яьккхар. Къонача спортсмений толам лархІа мегаргба цунах.

Вай республика спортсменаш цу бехктокхамерча яхьашка кийчбаьр спорта мастер А. М. Чудаков ва.

М. МЕСТОЕВ.

ЛЕНИНГРАД. Кхойтта дошо, пхиъ дото, шиъ борза совгІат даьккхад укх шера Ленинградски военни округа СКА мотоспортсменаша. Эггара лакхерча рангашка вай мехка сий лорадеш спортивни яхьашка дакъа лоацаш хиннаб уж.

Клубе лархІа а воагІаш дикагІа барех лоархІаш ва шозза дунен чемпион хинна, дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер, Советски Эскара прапорщик Моисеев Геннадий. 29 шу даьнна из мотоспорте дакъа лоацаш вола 15 шу да. Ший спортивни никъ Геннаде дІаболабаьб СССР заслуженни тренера Е. А. Демянске хьалхленца А. А. Жданова цІерагІча Ленинградски пионерий Дворецe, цига хьахиннай цун спортивни говзал.

Дукха ха йоацаш дунен чемпионат хилар, цига а Моисеев эггара чІоагІагІа вола мотогонщик хилар.

СУРТА ТІА: дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер Моисеев Геннадий.

И. САБАДАША сурт. ТАСС фотохроника.

Декабрера хаоттам

«Декабрь бутт чакхбоал—ІахьатІаотт» оал халкъо. Нохч-ГІалгІайче Іа долалуча хана ноябрь бетта юкъера лаьрхІача хулачул 4—5 градус шийлагІа а йолаш, лоа а дуллаш ха отт.

Дукхача шерашка метеорологаша даьча тохкамаша хьахьокх декабрь бетта цхьайолча хана дІайха фо Іаткъар бахьан долаш республике 15—16 градус йІайха хулга. Цхьабакъда Арктикера шелал Къилбаседа фордашкара Къулбехье долча лоамашка кхачалца чакхъяьлча, республике декабрь бетта 15—18 градус йолаш шийла хул, хІаьта 1946, 1948, 1959, 1972 шерашка декабрь бетта 20—23 градус йолаш шийла хилар.

Цунца цхьана цІаьхха йІоахлуш шеллуши каггахьа мара хилац вай республике. ХІаьта дукхагІа йолча хана декабрь бетта 2—9 градус йолаш шийла хул. Хадданза цхьатарра шийла йолаш ха отт декабрь бетта шоллагІчеи кхоалагІчеи декадашка. ЙІовхала (нолал лакхагІа) температура йолаш 22—24 ди хул декабрь бетта. ХІаьта йоачаи, цхьайолча моттигашка 25-нега а кхоачаш, юкъера лаьрхІача 15—20 миллиметр хул цу хана республике.

СССР Гидрометцентро беча хоамах, укх декабрь бетта Малхбоален Кавказа хьалхашке (цига ул вай республика а) бийсана 2—7-гара 8—13-нега кхоачаш шийлен дийнахьа 4—9 градус шелалгара 0—7 градус йІовхалга дІакхоачаши хургья. Бетта хургья юкъера лаьрхІача 20—30 миллиметр йоачан. Бетта дукхагІа йолча хана дохк доалларгда. ДогІа, догІаца пхьана лоа деллаш хургья бутт болалуши чакхбоалаши. ХьалхарчеИ кхоалагІчеи декадашка цхьайолча моттигашка наькъашка ша баьн дохк доаллаши хаоттам хургба.

Цу хаоттама хьалашка гурахьа йийна культураш дийна йолаш дегІаухаш хила тарлу. Декабра шоллагІча ах бетта дика Іанга гІоргья уж культураш.

Л. ТОЛСТОКОРЕНКО, инженер - агрометеоролог.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ЦИРК

ГДР гастролеш чакхъяьнначул тІехьагІа 9 ДЕКАБРЕ ІАН СЕЗОН ХЬАЕЛЛ.

ПАВЛЕНКО НИКОЛАЯ хьалхленца «Дрессировании цІокъаш» яха аттракцион

Московски цирка бовзаш бола артисташ

ХьалххагІе а билеташ дохка доладаьд 1977 шера 22 ноябре денз цирка кассашка а общественни распространителаша а.

ЦИРКА ДИРЕКЦИ.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
1978 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛЕ

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста предприятешкарча, транспорте, гІишлошъеча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гІолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 соми 12 кепиги; ялх бетта — 1 соми 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 декабрь.
І-ра ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Говза кулгаш». 10.00 — «Дай-ноаной, шоана». 10.30 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — СССР монументально-декоративни искусства а архитектура а. 11.30 — «Іалам а саг а». 12.00 — «Музыкальни абонемент». Т. Н. Хренникова камерни ашараш. 12.25 — «Спортлото» тираж. 12.30 — «Тамашийна кхо бос». Дешархошта йола передача. 12.45 — «Конституце хьакъехьа йола беседаш». Сага унахцІенон хьакъехьа паччахьалкхено еш йола йоакхо. 12.55 — Социалистически яхьа экран. Наьсарен район (нохчий меттала). 13.25 — «Дошо юрта» яха художественни фильм. 15.05 — «УнахцІено». Іилман-популярни программа. 15.30 — «Дийнача хІамай дунен тІа». Передача дІахьу журналиста Пескова. 16.50 — «Незнайка а цун доттагІаша а леладаь тамашийна хІамаш». Телевизионни дуккха серийни мультфильм. «Зизай городера Коротышка» яха 1-гІа сери. «Незнайка — поэт» яха 2-гІа сери. 17.25 — «Городаши нахи» яхача циклацара «Минск». яхача телевизионни документальни фильма премьера. 18.00 — Кердадараш. 18.15— «Правда» газета политически обозревателa Ю. А. Жукова дунен халкъашта юкъерча темах йола беседа. 19.00 — «Кхераме голатоха моттиг» яха телевизионни художественни фильм. 1-гІа, 2-гІа доакъош. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Кхераме голатоха моттиг» яха телевизионни художественни фильм. 3-гІа дакъа. 22.40 — Эстрадни концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II-гІа ПРОГРАММА

12.35 — «Книжкай тика». 13.25 — Лермонтова цІерагІча театра спектакль.

4 декабрь.
І-ра ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — «ДегІ-мукъадаккха дІаотта!» 9.30 — «Гургалбетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гІулакх деш ва!». 11.00 — В. Каверин. «Аптека «Сийна шарар». Телевизионни спектакль. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.00 — «Музыкальни киоск». Передача дІахьу Э. Беляева. 14.30 — «Из шоана дулургда». 15.00 — РСФСР заслуженни артиста Н. Некрасова хьалхле леладеш йолча эрсий халкъа инструментий Академически оркестра концерт. Солистка—СССР халкъа артистка Б. Руденко. 15.25 — «Заря востока» яхача газета приз яккха гандболах йола дунен халкъашта юкъера турнир. Советски Союза сборни — Румыне сборни. (МаІанах). Тбилисера передача. 15.50 — «Дунен халкъашта юкъера панорама». 16.20 — «Незнайкаси цун доттагІашен леладаь тамашийна хІамаш». Телевизионни дуккха серийни мультфильм. «Незнайка — художник» яха 3-гІа сери «Незнайка» пхь бе йолаш» яха 4-гІа сери. 17.00 — «Кинонийъбара клуб». 18.00 — Кердадараш. 18.15— «Дайи бераши» яхача циклацара «Продолжение» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 18.45 — «Илли-77». 19.20 — «Доазол дехьара хьаьший бІаргашца Советски Союз». 19.30 — Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха. «Школа директора дневник» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Йоккхача симфонически оркестра сахьат». Передача дІахьу РСФСР халкъа артиста Федосеевс. 22.20 — Документальни фильм. Йистедаьлча — кердадараш.

II-гІа ПРОГРАММА

15.00 — «Берий ашараш». Фильм-концерт. 15.20 — «Хьох теш со». Телевизионни спектакль.

РАДИО

3 декабрь.

6.30 — «Хьалхалаттача хьайбаш леладерий опыт массанена дІайовзийта» Грозненски района «Юбилейный» совхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.18 — «Сердало» газета обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Къонах». 14.30 — «Лоамий симфони» А. Сулейманова стиха сборниках йола М. Сулаева беседа. 15.00 — Яхьа хьалхабьннараштa хетадаь концерт. 15.40 — «Дегагара дегага». Вошал долча республикай поэтий стихаш (гІалгІай меттала). 16.00 — Керда обрядаш вахара юкъе яха (нохчий меттала). 18.20 — «Халкъа исполнитель» яхача циклацара (гІалгІай меттала).

4 декабрь.

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукхаеза ашараш. 12.10 — Литературно-музыкальни композици. «Ленина партина шоана баь вежарий ба» (нохчий меттала). 15.15 — «ЦІе сийгаш». передача (гІалгІай меттала). 15.45 — «Юбилейни шу — толаме чакхдаккха!» «Къахьегамах пайда эшилга шерде» яха Грозненски ремонтно-механически завода передача. 16.00 — КІирандийнахьара ашарий программа. ни глобус». 18.30 — Иллеца доттагІал даранта. Концерт.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Іуйрийна дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 3—8, Грозне 5—7 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, догІа а делхаш, цхьайолча хана лоа а делхаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 0—5 градус шелали, дийнахьа 0—5 градус йІовхали йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхамасекретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина. 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05311. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8990.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад

ВАЬЧА ДИЙНАХЬАРА СОВГІАТАШ

ДУВЦАР

(Йистедоалар. Доладур 3-гІча оагІо тІа).

Цхьан хІаманга хьежаш хьо хилча дага а доацаш сиха дІайода ха. ДІоахде ца деза даа хІама, малар истолашта тІа Іоттадаь даьлар тхо хьаьший гулбала ха гаргакхоаччаш. Со се а кІаьдвеннавар Лайлас дукха дІа-хьа хьежаваь. Из хьада, вож хьада яхаш цІагІа чу, ара ухийтар цо со. Са адарах а хІама ца хила мегар Лайлайца балхара цун новкъост хиннецаре. Кадай а дика хІама карагІдоалаш а саг хиннаяр Банати. Са сесагаца геттара тоам болаш кийчдир цар истолаш.

— Вай хІанз кийча да-кх, — аьлар Лайлас юстаро латтача гІанда тІа ши ког дІабахийта Іо а хоаш. — ХалагІа мел дар даьннад, хьаьший сагота ца хилийтар хьа гІулакх да, — бІарахьежар из сона.

— Цар-м саготтдергац хьона, — елаелар Банати. — Еррамо кийчдаьча истола тІа дуачун, молачун мара хІаман уйла мича ю наха.

— ХІаьта а хьаьший сакъердалургдола хабар дувца деза, — раьза хилензар Лайла. — Даарал, маларал совгІа сакъерда а лови хул нах-й.

Шоашка дуккха хьежийтанзар хьаьшаша. Цхьабараш цхьаь а, вожаш цхьана а хьагулалуш бар уж. Хьа-хьа венар истолашта хьалхашка Іохувшабора Лайлас. Из гІулакх цунна дика ховра, цудухьа вІалла юкъе гІортацар со цо деча.

Малх дикка лакхбеннабар берригаш гулбенна баьнча. Со цхьаккхача даькъе воацаш санна се теркал ца веш санна хеталора сона истолашта хьалхашка багІараша.

— Лайла, — юххера а кад айбир тхьамадал хайнача Лайлаца цхьана балха волча Камила. Тхьамадал леладе дика ховра цунна, цудухьа нах вІашагІ мел кхийттача цох вора тхьамада. — Тахан хьа дезале деза ди да. Хьа мар ваь ди белгалдоаккх вай. Беркат ма эшалда шун цІагІа, барт-йиш ма эгІалда шун... ХІаьта... Согара е совгІат а дІаэца, — шийна хьалхашкара газет тІахьорчадаь хІама Лайлайга дІаелар цо. ТІаккха согахьа вела а кхежа кад дІамелар.

Цунна тІехьа кад тоекъабир Лайлай хьакима Мурада. Цо а ше денар Лайлайга дІаделар. Цкъа са сесагаца балха болчар а шоаш оалар аьнначул тІехьагІа мара аргІа кхачанзар са новкъосташка. Цунах-м аз тамаш янзар, со цецвоаккхаш хиннар кхы дар: сона балха болчар а шоаш дена совгІаташ Лайлайга телар. «Ераш-м со ваь ди белгалдаккха баькабац. Лайла йолча баькхаб». — дагадехар сона.

Тха той юкъе кхаьчалар дага а доацаш са даь-нана коа кхаьчача. Малхага къегар цун бе йоаллаш хинна йоккха цІаста чара.

— Иммансизаш, — ше коа йоаллаше дов ле йолаелар из. — Сона ховргаш мотташ дарий шо... Сога хІама а ца оалаш Іийчабецийй...

— Нани, — духьалвахар со цунна. — Хьо мишта йоагІа... Фу дагадечад хьона.

— Сапалахьа сопа... Е нах бецаре аз бергбар хьа болх.

Са хьаьший беррнгаш багІачара гІайттар йоккхача сага сий деш.

— Іоховша, — кулг лосталир нане. — Баркал шоана... Гой хьона са йиІиг, — Лайлайгахьа дІайийрзар из. — Е чара са мар-нанас лелаяь я хьона, тІаккха аз лелаяьй... Тахан укх дезача дийнахьа хьона лу аз ер... Дика лелаелахь, накъаяргья хьона.

Цкъа цІийлора Лайла, тІаккха кІайлора. Аз дика кхетадора цунна хетаи дар. ШагІа вайна хилча, хІамаш ютта машин хилча чарах фу дергла, нахах эхь ма дий из — из хила лезар хІанз цунна дага хинар.

— Чара геттара эшаш я вахача, — Лайлайна хийттачох кхийттача санна йистхилар Банати. — Аз сайна-м эшаргьяр из корайича.

Гулбенначарех дукхагІчар могайир нане чара. Цудухьа дІаьх ца луш цу сахьате дижар чарах дола къамаьл.

Малх чубизарга кхаччалца баьгІар тха хьаьший. Когашта уралоаттaлуш яцар Лайла хьаьший бахачул тІехьагІа. Бакъда цкъа совгІаташка ца хьежача салаІа гІоргйолаш яцар.

— Хьожий вай? — хьаьттар цо сога.

— Хьажа.

— Даьре халат! — цІогІа йиккхар цунга эггара хьалхара совгІат хьадаьстача.

Да а дар кхалнаьха даьре халат.

— Хьажал, хьажал! — кхайкар из сога шоллагІа совгІат ше хьадоасташе. КІопилга чу йоахкача гІалкхаех бІаргкхийтар са.

Фу яр совгІаташца йоацаш— кхалнаьха туфлеш, комбинацеш, чай мола пхьегІаш.

— Ер хьона дена совгІат да, — аьлар Лайлас цхьа совгІат хьадоасташ. — Ма хоза а я. Портсигар яр сона лаьрхІа ена хиннар.

— Укханах пайда эпара хІанз гІаьле оза Іомалургва-кх со, — аьлар аз харцахьа а верзаш.

— А, ма Іомалелахь! — кхераелар Лайла. — Эшац хьона.. Ер-м серванта чу дІаоттаергья вай.

Хьаьшаша мел дена совгІаташ Лайлайна денадар. Из портсигар енача цхьаннена-м со а вена хиннавар дага.

— Дика да-кх наха хьо ниттa лоархІаш. — Гой со ваь ди дездеш хьона мел дена совгІаташ.

Ца кхеташ сона кІиръенна бІарахьежар Лайла. Бакъда легабуам бе цхьаккха хІама ходаланзар цунна са юхьа тІа.

— Со лоархІаш хилча хьо а лоархІилга да из, — аьлар цо юххера. — Хьо лоархІаш хилча со лоархІилга а да...

Цунна дукхала яла хІама хиланзар са. Фу аргла бакълувча сагага.